

VIENYBĖ

77 M. 4 N.

192 Highland Boulevard
Brooklyn 7, N. Y.

1963 M. VASARIO (FEBRUARY) 1 D.

Telefonas:
APplegate 7-7257

KAINA 15 C.

Jonas Budrys, Lietuvos Gen. Konsulas New Yorke, kalba Klaipėdos sukilimo minėjime sausio 19 d. New Yorke, nušviesdamas budingesnius momentus iš sukilimo, kuriam jisai vadovavo.

Pavergtoji Europa solidarizuoja su pavergtąja Azija

Pavergtosios Europos Tautos sausio 23 d. specialia sesija paminėjo Azijos tautų laisvės dieną, ypatingai pabrėždamos reikalą, kad laisvasis pasaulis dabar išnaudotų progas daryti spaudimą į komunistus dėl laisvės sugrąžinimo pavergtoms tautoms tiek Europoje, tiek Azijoje.

Šitos mintys buvo pareikštos Pavergtųjų Europos Tautų deklaracijoje, kuri buvo priimta Carnegie Endowment patalpose minint devintąsias Azijos Laisvės dienos metines.

Ta diena pradėta minėti laisvajame pasaulyje Chiang Kai-Sheko iniciatyva, kaip antikomunistinė demonstracija pagerbti 22 tūkstančių buv. Kinijos ir Korėjos belaisvių žygiui, kai jie, patekę į Jungtinių Tautų apsaugą, atsiskė sugrįžti į komunistų valdomą kraštą.

Sukaktis, kuri pastaruoju metu minima jau globaliniu mastu, yra gera proga Europos ir Azijos pavergtųjų tautų atstovams peržvelgti savo jėgas ir pozicijas ir nusistatyti ateities darbo gaires.

Iškilmėse, kuriose tarp devynių pavergtųjų Europos tautų atstovų, dalyvavo ir lietuviai, pagrindiniai kalbėtojai buvo du svečiai — tautinės Kinijos ambasado-

rius Jungtinėse Tautose Yu Chi Hsueh ir JAV senatorius Vance Hartke, abudu demokratai iš Indianos. Abudu stipriai parėmė Europos ir Azijos tautų laisvės reikalą, sutikdami su mintimi, kad laisvasis pasaulis turi išnaudoti kiekvieną progą Europos ir Azijos pavergtųjų tautų laisvės klausimui kelti.

Tuo klausimu stipriau pasisakyta deklaracijoje, kurioje laisvėje esantieji pavergtosios Europos atstovai, nurodę komunistinės imperijos sunkumus viduje ir užsieniuose, tiesiog sako:

“Dabar yra jau atėjęs laikas pradėti duoti tikrą pagalbą Kinijos žmonėms, kad jie galėtų numesti komunistinį jungą. Taip pat dabar laikas suteikti pagalbą Šiaurės Korėjos, S. Vietnamo ir Tibeto žmonėms; visuose tarptautiniuose forumuose ir pasitarimuose reikalauti apsisprendimo teisės Rytų ir Centrinei Europai.”

Šią deklaraciją, kartu su kita deklaracija dėl Vengrijos, pristatytą Lietuvos atstovo Vlado Sidzikausko, Pavergtosios Tautos išsiuntinėjo visiems JAV Kongreso nariams ir Jungtinių Tautų delegacijoms.

Pavergtųjų Seimo sesija taip pat priėmė ir tris telegramas, kurias nutarta pa-

siųsti prez. Kennedy, taut. Kinijos prez. Chiang Kai-Shekiui ir Korėjos prezidento pareigas einančiam Chung Hee Park.

Prezidentui Kennedy išreiškiamas viltis, kad JAV rėms tautų apsisprendimo reikalą, o kitose dvejose telegramose reiškiamas Europos tautų solidarumas su Azijos tautomis kovoje už laisvę iki pergalės.

Vacl. Sidzikauskas, referavęs Vengrijos deklaracijos reikalą, nurodė, kad Pavergtosios Europos Tautos esančios nepatenkintos pastaruoju Jungtinių Tautų nutarimu panaikinti specialaus atstovo Vengrijos klausimui postą. To klausimo pavedimas gen. sekretoriaus iniciatyvai reikalą silpnina, o ypač daug abejonių kyla ir ryšium su jo planuojama kelione į Vengriją.

Pačioje deklaracijoje šitos mintys dar stipriau pareiškiamos, o taip pat pareiškiamas apgailėstojimas dėl JAV iniciatyvos stokos, kas tik suteikė progos komunistinių kraštų delegacijoms Jungt. Tautose surinkti daugiau balsų.

Deklaracijoje nedviprasmiškai kviečiama JAV pasisakyti, ar jos su savo alijantais yra pavergtųjų tautų draugai ir reikalaus joms

MES

— VYTAUTAS ŠIRVYDAS

Žodį mestelėjo veik visi pasaulio galios centrų vairuotojai. Dėl mūsų prezidento Kennedy New York Times sakė: Kongresui pranešimą dabartinės Amerikos būklės darė dinamiškas, populiarus ir iškalbus prezidentas. Sakė, kad būklė esanti gera. Tiek gera, kad nesinori tikėti, nes darosi baugu: Kennedy stiprus savimi pasitikėjimas gali mus užmigdyti nematyti nemalonesnių tikrovės ženklų. Kennedy yra gabus ir asmeniniai be galo patrauklus politikas. Mums atrodo, jis sumaniai mus ir visą laisvąjį pasaulį veda tinkama linkme. Aišku, visi praelyje mūsų galvas sukę klausimai pasilieka tebelaukią galutinio išsprendimo. Tai ir prezidentas žino, nes pareiškė: Mes kalno tik pusiaukelę pasiekėme, ne viršūnę. Dabartiniu momentu, sakė, ypač svarbu sutvirtinti Amerikos vidų, kad jis būtų tvarkingas, šviesus, pilnas vilčių mokslus siekiančiam jaunimui. Tikslams siekti nori palengvinti piliečiams mokesčių našta. Svarbus ir Amerikos kariškas pajėgumas. Šiam tikslui bus išleista 51 bilionas dol.

Tegul tik Maskvoje kas prieš Ameriką nusičiaudo, o Vilniuje čiaudulį atkosti, kai kurie mūsų laikraščiai Amerikoje tuojau tai kuo plačiausiai savo skaitytojams išskelbs — ir dar savo pridės. Tai pastebi Al Gimantas Tėviškės Žiburiuose. Rašo: Keista, bet taip jau yra, kad patys didžiausi amerikinės užsienio politikos kritikai yra sovietinė ir...lietuviškoji spauda. Amerikoje leidžiamieji mūsų laikraščiai dažnai neranda beveik jokio gero žodžio Valstybės Departamento vienokiai ar kitokiai politikai. Stengiamasi paskelbti tas, kas žiauriai kritikuoja amerikiečius.”

Nukelta į 4 psl.

Nukelta į 4 psl.

Lietuviai Kalifornijoje

Tradicinis Naujų Metų sutikimo balius, rengtas Bendruomenės apylinkės buvo nuotaikingas ir sėkmingas. Šiemet ypač pasižymėjo jaunimo gausumu. Iš 400 asmenų vien studentu dalyvavo šimtas ir pora šimtų vyresnio jaunimo. Naujų Metų baliaus pelnas paskirstytas: Kultūros Fondui, Liet. Šeštadieninei mokyklai, jaunimc šokių grupei, Vasario 16 gimnazijai, Lituanus žurnalui ir BALFui.

Programą atliko viešnia iš New Yorko išraškos šokėja Elena Kepalaitė ir baleto šokėjai R. Helland, M. Powell ir Rūta Skirliūtė, pasoddami tris moderniškus šokius (West Side story, Can Can, Polka). Programą varkė Juozas Ažuolaitis, Naujų Metu proga sveikino A. Skirius, pirm.

Šių metų JAV LB Los Angeles apylinkės vadybą sudaro: pirm. A. Skirius, vicepirm. K. Lukšys, izd. B. Stančikas, sekr. Dalia Karaliūtė, jaun. reik. ved. O. Razutienė, kult. ir šviet. reik. ved. dr. Juozas Jurkūnas, nariai J. Ažuolaitis, K. Prišmantas ir V. Prižgintas.

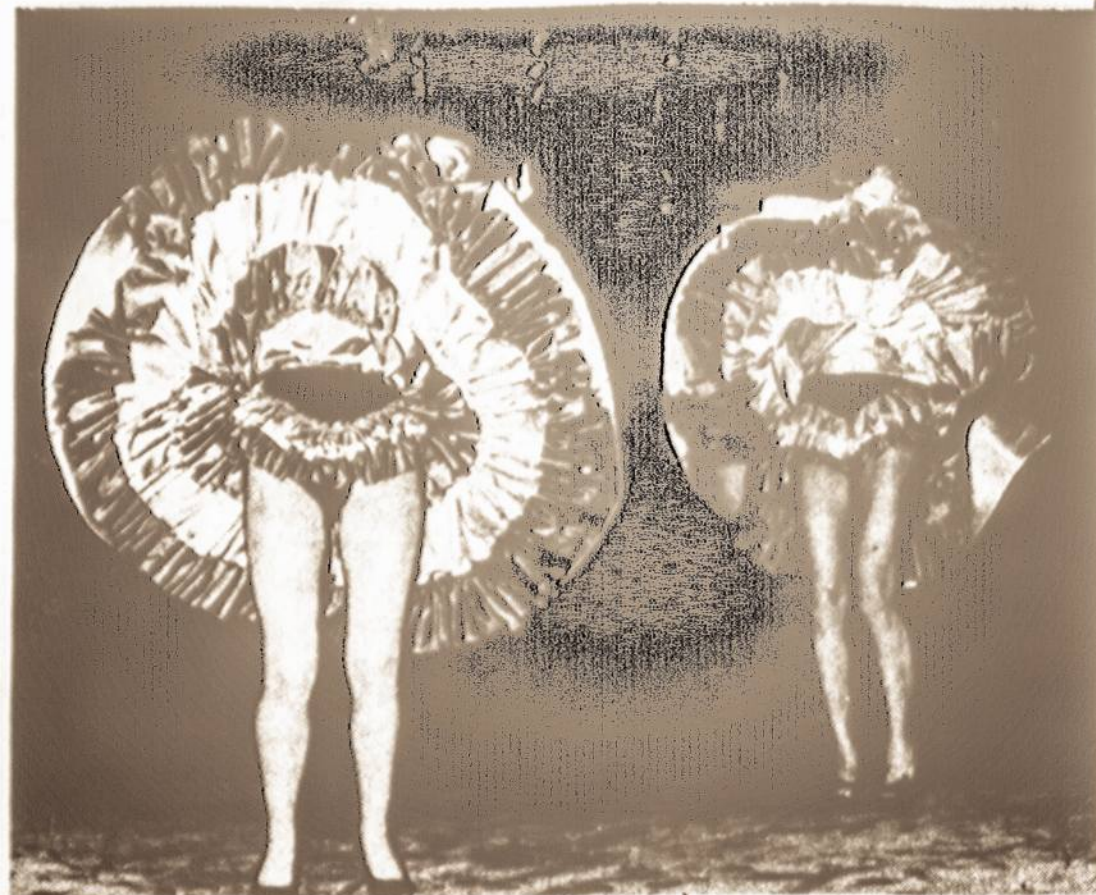
MIESTO MÉRAS PRIĖMĖ LIETUVIŲ DELEGACIJĄ

Sausio 14 d. Los Angeles lietuvių delegacija buvo priimta miesto mero Samuel Yorty. Delegacijoje dalyvavo Lietuvos garbės Konsulas dr. J. J. Bielskis, rašytoja Alė Rūta-Arbienė, ALT pirm. Julius Jodelė, LB pirm. Antanas Skirius.

Miesto mērās pirmą kartą Los Angeles lietuviams leido Vasario 16 minėjimo proga iškelti Lietuvos vėliavą miesto rotušėj. Taip pat žadėjo tą dieną paskelbti Lietuvų Dieną. Samuel Yorty buvo pakviestas dalyvauti Lietuvos Atstovo J. Kajecko pagerbimo bankete, kuris įvyks tuoj po minėjimo iškilnių 3 valandą p.p. Hollywood-Roosevelt viešbučio Blossom salėje.

Tautos šventės iškilmės bus iš keturių dalių: Lietuvos vėliavos pakėlimo iškilmės 9:30 ryte prie rotušės, pamaldos 10:30 val. šv. Kazimiero par. bažnyčioje, 12:30 val. minėjimas Ukrainų salėje, 4315 W. Melrose Ave. ir Liet. Atstovo J. Kajecko pagerbimas, Hollywood-Roosevelt Hotel, 7000 Hollywood Blvd. Minėjime pagrindiniu kalbėtoju bus Lietuvos Atstovas J. Kajeckas. Taip pat bus įteikta Rašytojų draugijos premija. Programą atliks šv. Kazimiero par. choras, vadovaujamas komp. B. Budriūno.

Sausio 19 d. Skautų Tėvai surengė puikų koncertą - balių Ukrainų kultūros cen-

Iš Lietuvos Bendruomenės Los Angeles surengtame Naujų Metų sutikimo baliaus. Viršuje: Vyt. ir Janė Čekanauskai (viduryje) su savo stalo svečiais. Žemiau - M. Powell ir R. Skirliūtė šoka "Can,Can". L. Kačausko nuotraukos

tro salėje. Programoje dalyvavo solistai Rimtautas ir Birutė Dabšiai. Vakaras davė pelno apie 800 dol. L. K.

Darius V. Bakūnas, Amerikos karo aviacijos karininkas, Los Angeles mieste gyvenančių žurn. Vlodo ir Olgos Bakūnų sūnus, prieš Kalėdas buvo pakeistas į 1st Lieutenant laipsnį, kas lietuviškai atitiktų vyr. leitenanto laipsniui. Praskrisdamas pro Los Angeles, apšviestas savo tėvus ir pasidailijo su jais savo laimėjimais.

Tiesininkas Sabinas Gauba sausio 2 d. darbe buvo rastas miręs nuo širdies smūgio. Ties. S. Gauba yra buv. Skuodo notaras ir Kretingos teisėjas, 53 m. amžiaus, tremtinys. Sausio 5 d. iš šv. Kazimiero bažnyčios buvo palaidotas Kalvarijos kapuose.

Rašytojas Jurgis Gliuda po sunkios ligos palengva taisyti. Savo laisvą laiką, kiek gydytojas leidžia, sunaudoja kūrybai, ir skaitymui. Kovo mėnesį J. Gliudos "Namai ant smėlio" pasirodys anglų kalba.

Gruodžio 15 d. Los Angeles Tautinuosie Namuose Lietuvos Rašytojų Draugija surengė įdomų literatūros vakarą. Savo kūrybą skaitė Bernardas Brazdžionis, Elena Tumienė, Juozas Švaisnas, Alfonsas Gričius ir Alė Rūta.

Ta pačia proga buvo paskelbti ir pagerbti 1962 m. literatūros premijos mecenatai: Bronė Starkienė, Inž. Bronius Budginas, Klemenas Gallūnas, Juozas Ramanauskas ir kun. Jonas A. Rakas ir kun. Jonas A. Kučingis. Jie skiriamai premijai sudėjo 500 dol. Premijos įteikimas numatomas vasario 10 dieną, Lietuvos Nepriklausomybės minėjimo proga, Los Angeles, Californija.

Los Angeles ateitininkai kovo 3 dieną turės savo šeimos šventę, kurios metu numatoma: bendros pamaldos ir komuniija, o po to parapijos salėje pobūvis ir programa.

Antanas Salas, 85 m. amžiaus, gruodžio 22 d. buvo rastas namuose negyvas. Kūčių dieną iš šv. Kazimiero bažnyčią buvo palaidotas San Fernando kapuose. Liko žmona Juozefina Sallienė ir sūnus Antanas.

Kaip kas ruošiasi minėti Vasario 16?

ALTo centro valdybos posėdyje, sausio 18 d. aptariant eilę įvairių aktualių klausimų, paaikškėjo, kaip kolonijose rengiamasi minėti Vasario 16.

ALTo Biuras savo pranešime mini tokius punktus:

kad JAV Kongrese Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo sukaktis bus paminėta. Daug senatorių ir kongresmanų užsirašė kalbėti.

Invokacijas skaitys Kongrese du lietuviai kunigai: R. Kat, kun. J. W. Stanevičius, Detroito šv. Antano par. kleb., ir lietuvių evangelikų reformatu bažnyčios kolegijos parinktas kun. A. Jurėnas - ev. babilistų par. klebonas China, Maine.

Gi paskirose liet. kolonijose jau rengiamasi minėjimams, o iš pranešimų matyti, kad Lietuvos Nepriklausomybės 45 metų sukaktį paminėti šiais metais visur ypatingai ruošiamasi su pakeltu ryžtu suintensyvinuti kovą už Lietuvos išlaisvinimą ir skirti tam reikalui savo jėgas ir lėšas. Pirmieji tais klausimais pasisakė: ALT East Chicago-Gary skyrius, kuris visada energingai rūpinasi Lietuvos laisvinimo reikalais, New York, N. Y. ALT Skyriaus valdyba, Kenosha, Wisc., ALT Sk. minėjimą rengia vasario 10 d. Pagrindiniu kalbėtoju kviečia ALT pirm. L. Šimutį ir nutarė išplatinti amerikiečių tarpe ALT leidinį "A Visit to Soviet Occupied Lithuania."

Linden, N. J., ALT sk. nutaręs pasiūsti savo rezoliucijas Lietuvos laisvinimo reikalais JAV Vyriausybės ir Kongreso nariams.

Racine, Wisc. ALT sk. minėjimą rengia vasario 17 d., organizuoja specialią delegaciją pas naujai išrinktą Wisconsin gubernatorių, rūpinasi atitinkamomis proklamacijomis ir pagrindiniu kalbėtoju šventėje pakvietė ALT Finansų sekretorių J. Talalą.

ALT Norwood, Mass., sk. minėjimui ruošti sudarė specialią komisiją su LRK Federacijos 10 skyriumi ir kt. organizacijomis ir specialią komisiją ruošia atitinkamas rezoliucijas Vyriaus-

sybės ir Kongreso nariams.

Lawrence, Mass., N. J. sk. bendrai su Lietuvių Piliiečių Klubu rengia minėjimą vasario 10 d. Nutarė išplatinti amerikiečių tarpe ALT leidinį "A Visit to Soviet Occupied Lithuania" ir sukelti kuo daugiausia lėšų Lietuvos laisvinimui.

Ypatingai darbuojasi ALT New Jersey skyrius - rūpinasi proklamacijomis, kalbėtojais, gavo sutikimą iš vietinio Newarko mero, kad Lietuvos Nepriklausomybės dieną miesto valdyboje bus iškabinta speciali lenta "45th Anniversary of Lithuanian Independence 1918-1963."

Skyrius deda visas pastangas surinkti kuo daugiausia lėšų.

Long Beach, Cal., Lietuvių Klubas rengia plataus masto minėjimą ir lėšų telkimą.

Detroit, Cleveland, Pittsburgh, Boston, Waterbury, Worcester, Bridgeport, Conn., ir eilė kitų skyrių taip pat ruošiasi iškilmingai minėti Lietuvos Nepriklausomybės 45 metų sukaktį ir įtraukti lietuvių kolonijas į aktingą Lietuvos laisvinimo darbą.

VASARIO 16 BRIDGEPORTE

Vasario 16 minėjimas Alto skyriaus ruošiamas parapijos salėj (443 Park Ave.) vasario 17, sekmadienį 4 val. popiet. Pagrindinis kalbėtojas bus Lietuvos Laisvės Komiteto narys V. Vaitekūnas iš New York, kalbės ir vietinis žurn. Jonas Karys, kleb. kun. J. V. Kazlauskas ir vikaras J. Juškevičius.

Meninė programa atliks svečias dainininkas tenoras Vilius, Bražėnas iš Stamford, Conn., vietinė par. choro solistė sopranas Anna Yanush, duetą padainuos Elena Janiūnas ir Jonas Butkus.

Alto skyriaus valdyba visus kviečia dalyvauti ir skirti savo auką Lietuvos laisvinimo reikalams.

Genocido paroda Clevelande

Bendruomenės Iapylinkės iniciatyva, kovo pradžioje Clevelande rengiama genocido paroda.

Šv. Jurgio parapijos salėje ji numatyta lietuviams, sekmadienį, kovo 10 d., ir jei bus gauta patalpos, kita bus visiems Clevelando gyventojams miesto centre.

Parodą sutvarkė ir praveda dr. J. Paukšrelis, dabar gyvenęs East Chicago, Ind.

Parodoje pavaizduojama vokiečių nacių ir bolševikų laikotarpiai nuo Stalino-

Hitlerio susitarimo okupuoti Lietuvą iki dabar.

Genocido Parodos komitete branduolį, Apylinkės valdybos kviešti, sausio 26 d. posėdyje sudarė: pirm. - Adv. Julius Smetona; sekr. - Stasys Barzdukas; reik. ved. - F. Eidimtas; informacijos reikalais - K. S. Karpius; izd. - A. Karsokas. Trys paskutiniai yra I Apylinkės valdybos nariai.

Parodoje kviečiami dalyvauti ir mažesnių Ohio kolonijų lietuviai. K. S. K.

Haven Realty

JUOZO ANDRIUSIO APDRAUDOS ĮSTAIGA

Patarnauja perkant ir parduodant namus, įvairiuose apdraudimo reikaluose, užpildant (Income) taksus.

J. ANDRUSIO TRAVEL BUREAU

Parduoda bilietus visomis susiekimo priemonėmis į visas pasaulio vietas. Money Orders.

87-09 JAMAICA AVENUE WOODHAVEN 21, N. Y.
Tel. VI 7-4477 Atdara kasdien - 9 v. r. iki 9 v. v.

THE

Tel TAYlor 7-9842

Arlington

385 Arlington Ave.
Brooklyn 8, N. Y.

Restaurant
Ona ir Jonas Valaičiai

Lietuviškoje Chicagoje

Vaist. V. Petrauskas padedamas kun. A. Šeštoko, Pov. Dirčio ir vaist. A. Mačio suregistravo kiek yra pasaulyje vaistininkų.

Dr. A. Prunskienė priimta į šv. Kryžiaus ligoninės gydytojų štabą. Šv. Kryžiaus ligoninėje lietuvių daktarų skaičius didėja.

P. Dirkis Sandraugių Vyčių susirinkime sausio 15 d. Vyčių salėje skaitė dvi paskaitas: Atvadavimas 1923 m. Klaipėdos Krašto ir "Poetas Pranas Vaičiaitis ir jo sužadėtinė".

Dalia Kučienienė dalyvauja liet. muzikos koncerto programoje vasario 10 d. Jaunimo namuose.

Čiurlonio galerija naujai pertvarkoma, užtat Jaunimo Namuose jos lankymas sustabdytas.

LB Chicagos Apygardos apylinkių atstovų suvažiavimas įvyko sausio 27 d. Jaunimo centre. Dalyvavo 84 atstovai.

Liet. Pensininkų Sąjungos steigiamasis susirinkimas įvyko sausio 26 d. Dirčio salėje. Priimti įstatai, išrinkta valdyba. Sąjungos adresas: 4500 S. Talman Ave., Chicago 32, Ill.

Chicagos Apskr. BALFo metinis susirinkimas, įvykęs Jaunimo Namuose sausio 25 d. dėl vienos balfininkės netakto išsiskirstė. Pirmin. kun. Juška atsisakė iš pareigų.

B. Smetonienė, pianistė, dalyvauja lietuviškos muzikos koncerto programoje vasario 10 d. Jaunimo centre.

LB Chicagos Apygardoje lituanistinėse mokyklose mokosi 1,430 mokinių.

Daktarai Razma ir Kisielius tautinių šokių šventės reikalams paaukoko po \$50.

M. Mažvydo pirmos knygos sukaktis Chicagoje bus minima gegužės 11 d. Jaunimo namuose.

Jeronimas Kacinskas diriguos Melrose parko simfoniniam orkestrui kovo 3 d.

Sol. St. Liepas, dainuos Chicagoje statomoje operoje "Pajacai".

Gen. Dirmantas ir mišk. Rukuiža buvo pagerbti 75 m. amžiaus sukakties proga.

Sol. St. Baras vyksta koncertuoti į Montrealį vasario 23 d. Koncertas įvyks Aušros vartų parapijos salėje.

Chicagos Žurnalistų popietėje, įvykusioje sausio 13 d. Jaunimo namuose valdyba susirinkusius du žurnalistus - narius ir tris svečius mokė žurnalistinės etikos ir tolerancijos, kurios ir patys "mokytojai" ne tik nesilaiko, bet ir jos svokos nesupranta. Kam tą komediją vaidinti?

Svečiuose pas dailininką A. Zmuidzinavičių, Kaune. Zmuidzinavičius, kuris jau sulaukęs 85 metų amžiaus, du kartus yra buvęs Amerikoje. V. Tysliavienės apsilankymo proga jis prašė sveikinti visus jo bičiulius. Z. Serafino nuotrauka

"TEŽYDI VĖL LIETUVA", nauja plokštelė, kurią išleidžia Continental Record Co., padedant J. Štukui. Įdainavo Vyčių Choras Chicagoje, kuriam vadovauja Faustas Strolia ir akomponuoja J. Byanskas. Nuotraukoje solistė Ann Marie Kassel, kuri įdainavusi populiarią lietuvišką dainą "Gieda gaideliai" ir Albinas Rudzevičius, buvęs Pirmyn Choro narys, kuris plokštelėje įdainavęs "Vežė mane iš namų". V. Noreikos nuotrauka

Ciceroj Bendruomenė pralaimėjo

[SIGALI ANARCHIJA KADAISE PAVYZDINGOJ KOLONIJOJ

Seniai Cicero lietuvių kolonijoje prie Chicagos, tokio sujudimo nebuvo: metinis susirinkimas sutraukė beveik pusantro šimto žmonių, nauja valdyba paskyrė \$200 Lietuvių Fondui, kitus \$300 atidavė mokyklai, planuojamas didelį Vasario 16 minėjimas, bet ...

Giliau pažvelgus, matyti, kad į susirinkimą žmonės ėjo pasižiūrėt peštynių tarp dviejų susipykusių grupelių; į fondą pinigų dėjo valdybos nariai, kuriuos sąžinė graužia už nelegalią praėitų metų veiklą; ko ne paskutinius skatikus iš išdo perveide vietinei Aukštesniajai liuanistikos mokyklų valdybos pirmininkas, kuris vadovauja ir mokyklos tėvų komitetui; o ir Vasario 16 ruošiamasi klebonui grasinant, kad išstosias iš B-nės garbės narių, kad nebeduosias salės parengimams, kad steigias vietinį ALTO skyrių.

Ir pinigų skyrimas lietuviškiems reikalams, ir patriotinių minėjimų rengimas dar tik prieš metus visai kitoje dvasioje vyko. Viskas buvo kuo geriausiai iki pernai metų gegužės mėnesio. Tuo metu, žmonės sako, susipyko dvi veiklios apylinkės moterys, — na ir prasidėjo visa v....

Viena iš jų buvo 1962 m. valdybos narė, kita valdybos pirmininko žmona. Narė, savo moteriška logika vadovaudamasi, bendrame tėvų, mokytojų ir valdybos narių posėdyje užsiuole valdybos pirmininką ir apkaltino jį nebūtais dalykais: tas jos veiklą varžęs, tik garbės noris...

Pirmininkas, buvęs Lietuvos kariuomenės karininkas, pasijuto smarkiai įžeistas. Net atsistatydinti iš pareigų norėjo. Tuo tarpu piktoji valdybos narė prikurstė kita poniją valdyboje ir du vyrus reikalauti persiskirstymo pareigomis.

Čia ir vėl jos moteriškos logikos pavyzdys: nebuvo einama tiesiu keliu, nurodant vieną ar kitą priežastį ir išreiškiant pirmininkui nepasitikėjimą, bet per posėdžius buvo naiviai pabrėžiama, kad jei dauguma

V. ZALATORIUS

valdybos nariu (4 iš 7) ko nors nori, tai niekas jiems negalys atsispirti.

Kiti trys valdybos nariai aiškino, kad persiskirstymas pareigomis galimas tik nurodžius priežastį. Reikalai dar labiau susikomplicavo, kai iš taip vadinamos "daugumos" tarpo atsistatydino piktosios ponitės draugė.

Demonstratyviai iš trijų posėdžių išėjusi "dauguma", dabar tapo "lyguma." Nežiūrint to, sąmokslininkai pasiskelbė esanti naują valdybą ir ėmė "veikti." Kad veikla bent iš paviršiaus atrodytų teisėta, pasikvietė į talką ir atsistatydinusią valdybos narę.

Likę trys valdybos nariai nusprendė, kad viešai peštis su įstatų nesilaikančiais valdybos nariais Bendruomenė nebus naudinga. Jie kreipėsi į Garbės teisma kad šis padarytų sprendimą dėl iškilusio ginčo. Teismas, kurio būstinė yra New Yorke, nusprendė, kad:

1. "...valdybos narių pareigomis persiskirstymas galimas tik svarbiam reikalui esant..." Aišku, kad toks svarbus reikalas mažiausia turi būti nurodytas.

2. "...jeigu po ... principinio valdybos daugumos nutarimo pareigomis faktinai nebuvo dar persikirstyta, valdybos nariai laikinai palieka savose pareigose ..."

3. "Savo noru formaliai atsistatydinęs valdybos narys grįžti valdybon nebegali."

4. "...valdybos posėdžius kviečia v-bos pirmininkas ..."

Iš teismo sprendimo paaiškėjo, kad valdybos pirmininku tebebuvo 1962 metų pradžioje išrinktasis ir kad be jo žintos šaukiami valdybos posėdžiai būvė neteisėti, taigi ir visi tu posėdžių nutarimai.

Čia "daugumos" revoliucionieriai pasijuto blogai ir surado naują kablūką. Ie prisiminė, kad teisėtas

pirmininkas prieš pusę metų buvo bandęs atsistatydinti ir pradėjo tvirtinti, kad tai įvykęs faktas.

Vėl buvo kreiptasi į teismą, kuris paaiškino, kad "...valdybos nario atsistatydinimas yra įvykęs nuo to laiko, kai ... pareiškimas teisėtame valdybos posėdyje pritartas."

Dalyką arčiau stebėjusiems atrodė, kad "daugumos" revoliucionieriai darbar jau priėjo liepto galą.

Pet čia sąmokslininkams atėjo į pagalbą kontrolės komisijos narys, buvęs apygardos teismo teisėjas. Ka čia, girdi, įstatai, mojavo jis ranka. Jei įstatymai nesivadovauja sveiku protu, tai jie ne įstatymai. Įdomi "bendruomeninko" ir buvusio teisėjo pažūra į B-nės įstatus ir Garbės teismo interpretaciją — atseit jiems trūksta "sveiko proto."

Įdomu, dar ir tai, kad šiai valdybos anarchistų grupei, kuria rėmė buvęs teisėjas, vadovavo buvęs policininkas. Geri "įstatymu" saugotojai!

Keista, kad metinis susirinkimas neįsigilino į šį teisinį klausimą, ir paklause tu, kurie garsiau gyrėsi. Šiais metais į valdybą išrinko, tarp kitų ir, tuodu anarchistas. Buvęs teisėjas jau pirmame posėdyje paskelbė, kad jei kiti "biją," tai jis Vasario 16 proga surinktus pinigus pasiūsiu centro valdybai su prierašu: "tik laisvinimo reikalams." Tuo tarpu metiniame susirinkime buvo nubalsuota 44 prieš 29 balsus, anot v-bos nario dr. F. Kauono, pinigų centrui persiūsti be prierašo, kad tas galėtų juos savo nuožiūra panaudoti.

— Tai jūs su tais 20niais, — paklausė dr. Kauonas teisėjo.

— Taip, — šis išdidžiai atsakė.

Žiūrėsim, kas bus toliau. Jeigu Institia est fundamentum regnorum" (teisingumas yra valstybiu pagrindas), tai Cicero Bendruomenė jau grįžta.

M E S

VYTAUTAS ŠIRVYDAS

Aišku, priekaištas netinka Vienybei, nes jos leidėja V. Tysliavienė savo laikraščio liniją nustatė rugs. 21 d. Sakė: "Būti ištikimais JAV santvarkai ir įstatymams." Psichologinis pagrindas mūsų kai kurių laikraščių "sovietiniam trečiam frontui" prieš Ameriką aiškus. Jį parodyškino tūlas Naujienų bendradarbis, kalbėdamas apie Gedimino Galvos aitrybes, ir J. Audėnas, kalbėdamas apie VLIKO įtikėjimą klaidingai politikos linijai, būtent, neapsigalvojus tikėti, kad tarp JAV ir Sovietijos įvyks karas, ir to karo laukti. Tvirtam tikėjimui griūvant, savaime atsiranda neapsigalvojęs fanatizmas.

Lietuvių Gydytojų Korporacijos Fraternitas Lithuanica rezoliucija kultūrinio bendradarbiavimo klausimu įdomi keliais atžvilgiais. Gerbiami gydytojai sako, "joks laisvas kultūrinis bendradarbiavimas ar pasitarimas net su atskirais asmenimis okupuotoje Lietuvoje neįmanomas," bet ragina; "moralinis ir materialinis Lietuvoje gyvenančių tautiečių rėmimas laiškais ar siuntiniais yra mūsų pareiga." Puiki diagnozė! Piauti kojos negalima, bet — piukime! Kadangi neprisimename Fraternito pirmesnių skatinimų palaikyti ryšį su broliais Lietuvoje laiškais ar siuntiniais, peršasi išvada, kad čia gerbiamieji gydytojai eina visuomenės užpakalyje. O buvo laikai, kada daktarai Basanavičiai, Kudirkos ir Šliūpai ėjo visuomenės priešakyje ir buvo jai vadai!

B. Krokys (Rochester, N. Y.) Drauge rašo: Labai gražiai savo uždavinį atliko senieji Amerikos lietuviai. Pastatė bažnyčias, sales, mokyklas, klebonijas, sukūrė klubus, draugijas, organizacijas, dirbo ir kultūrinį darbą: vaidino, dainavo, šelpė neturintį. Uždavinį atliko 100% — milžiniškas sumas aukodami iš menkų uždarbių.

Draugas "susirūpinęs"...

Draugas savo sausio 19 d. laidoje, atrodo, labai susirūpinęs visuomenės informavimu. Bet ko jisai iš kitų reikalauja, pats to nepraktikuoja.

Rašinėlyje, pavadintame "Ar būtina taip skubėti?", Draugas kalba apie Juozo Tysliavos palaikų palaidojimą Vilniuje. Ir tarp kitų dalykų, jisai sako:

"Vis dėlto aiškumo dėlei būtų pravartu visuomenel sužinoti, ar mirusio poeto valia paslaidoti Vilniuje buvo terminuota? Ar jo noras savo pelenus atiduoti gimtajai žemei buvo jokiū būdu neatidėliotinas? Ar tikrai poetas norėjo pomirtinės savo kelionės į pavergtąjį Vilnių? Ar ta jo kelionė kuriais nors sentimentais ar nesentimentais nebuvo paskubinta kitų?..." Ir tuos visus klausimus Draugas stato būk tai susidomėjusios visuomenės vardu.

Jei jau taip Draugas susirūpinęs ta visuomene, tai kur gi jis buvo tada, kai vienas jo redaktorių Chruščevienei rankas bučiavo, kad Chruščėvas išleistu iš Lietuvos jo motiną senute.

Pastabos

VALERIJA TYSLIAVIENĖ

Atrodo, kad didesniems įvykiams dar nesame pribrendę

Vienas įspūdingiausių įvykių Chicago Kultūros Kongrese praėjusio rudenį buvo simfoninis koncertas, kuriame buvo pastatyti lietuvių kompozitorių kūriniai, diriguojant Jeronimui Kačinskui. Dėl nepaprastai didelių išlaidų tokie muzikos pokyliai Amerikos lietuviuose retai tevyksta ir todėl bent tais retais atsitikimais, rodos, visuomenė turėtų pasidžiaugti, atelti ir pasiklausyti savo kompozitorių kūrybos.

Bet kur ten! Maria High School auditorijoje (talpinanti apie 1200) įvykęs simfoninis koncertas, kaip pranešama iš Chicago, salės neužpildė, o Sandara, lyg džiaugdamasi, praneša, kad deficito buvę apie 900 dol.

M. Vaidylos redaguojamas savaitraštis giriasi, kad tą pačią dieną įvykęs Sandaros koncertas (žinoma, su kopūstais ir dešromis) davęs pelno.

Sandaros pobūvis buvo ne tik tą pačią dieną, bet ir tą pačią valandą, kaip ir simfoninis koncertas. Savaime aišku, kad laikraščio tikslas buvo pakenkti simfoninio koncerto rengėjams.

Keista ir gėda, kad Amerikos Lietuvių Tarybos pareigūnas, kuris neva rūpinasi Lietuvos laisvinimu, užsimojo trukdyti tokiam iškilmingam ir kilniam įvykiui. Nuostabu taip pat, kad niekas dėl to nereiškia protesto, kai tuo tarpu tokie reiškiniai mūsų gyvenime turėtų būti pasmerkti.

Tuo tarpu, kai Sandara džiaugiasi chicagoiečių nepasisekimu, tai Darbininkas ir Dirva jau kelintą numerį apvertę raštais dėl Vienybės metinio koncerto, kuriame pirmu kart New Yorke buvo pastatyta Juliaus Gaidelio "Kantata apie Lietuvą" ir kuris vyko Brooklyn Academy of Music salėje.

Jeigu savo publiką būtume perkėlę į mažesnę salę, į tokias, kur savo koncertus rengia kiti laikraščiai, tai įspūdis būtų buvęs

kitoks. Bet Vienybė dar taip žemai nenusmuko ir nesmuks. Be reikalo Darbininkas su Dirva džiaugiasi mūsų laikraščio "nepasisekimu".

Dar neteko dalyvauti koncerte, kuri, pvz. Darbininkas ar Dirva būtų surengę Carnegie Hall, Town Hall, Brooklyn Academy ar kitose didesnėse salėse, nes tie laikraščiai nediršta į tokias sales vesti savo publikos. Neteko girdėti, kad tie laikraščiai būtų surengę nors vieną įvykį, KURIS BŪTŲ PAKĖLĖS LIETUVIŲ PRESTIŽĄ.

Tuo tarpu Vienybė tokių nuopelnų turi. Visa eilė koncertų, įvykusių New Yorke didžiausiose salėse, buvo plačiai recenzuoti spaudoje, o jei kas ir toliau domėtusi, tai patirtų, kad Vienybės dėka lietuviai pagarsėjo ir New Yorke muzikiniuose sluoksniuose.

Dėl to tik galima pasidžiaugti, Bet dabar, po daugelio metų darbo, tenka reikšti ir apgalestavimą, kad tiek laiko, energijos ir pinigų skirta lietuvių muzikinei veiklai garsinti ir vistiek nekažin kas laimėta.

Ir dar ilgai sunku bus ką apčiuopiamesnio laimėti, jei mūsų "didžiūma" laikysis parapijos salių aukštumos.

Čia, suprantama, nieko prieš neturima dėl tų salių ir jose vykstančių parengimų — jie, kaip ir daugelis kitų kultūrinių mūsų gyvenimo apraiškų, ir naudingi ir reikalingi, ir jų reikalams užtenka, bet...

Norint, kad lietuvių muzika susidomėtų ir platesni sluoksniai, parapijų rėmai per siauri. Ir todėl publiką reikia pratinti prie kitų, specialiai koncertams statytų salių. Deja, atrodo, kad nemažai lietuvių dar tam nėra pribrendę, o tai liudija tokie rašymai Darbininke, Dirvoje, Sandaroje. Tokiems rašymams padedant, iš tikrųjų maža vilties lietuvių muzikos garsui šioje šalyje.

Pavergtoji Europa...

Atkelta iš 1 psl.

apsisprendimo teisės, ar jos geriau stengsis gerintis komunistiniams režimams, vildamiesi juos nuo Sovietų Sąjungos nuvilioti.

Cekoslovakijos delegacijos atstovas dr. Józef Lettrich sesijai padarytame pranešime kalbėjo apie knygą, kurią Pavergtųjų Europos Tautų komisija parinko savo sausio mėnesio knyga. Toji knyga tai Tibeto Dalai Lamos — "My Land and My People."

Pavergtųjų Seimo sesijai jo pirmininkas bulgaras dr. George M. Dimitrov, kuris savo atidarymo kalboje, kalbėdamas apie Europos ir Azijos tautų solidarumą, pasakė: "Tironija bus su-

Taut. Kinijos atstovas JT amb. Yu Chi Hsueh kalba Azijos laisvės dienos minėjime. Jo kairėje PET sesijos pirm. George Dimitrov.

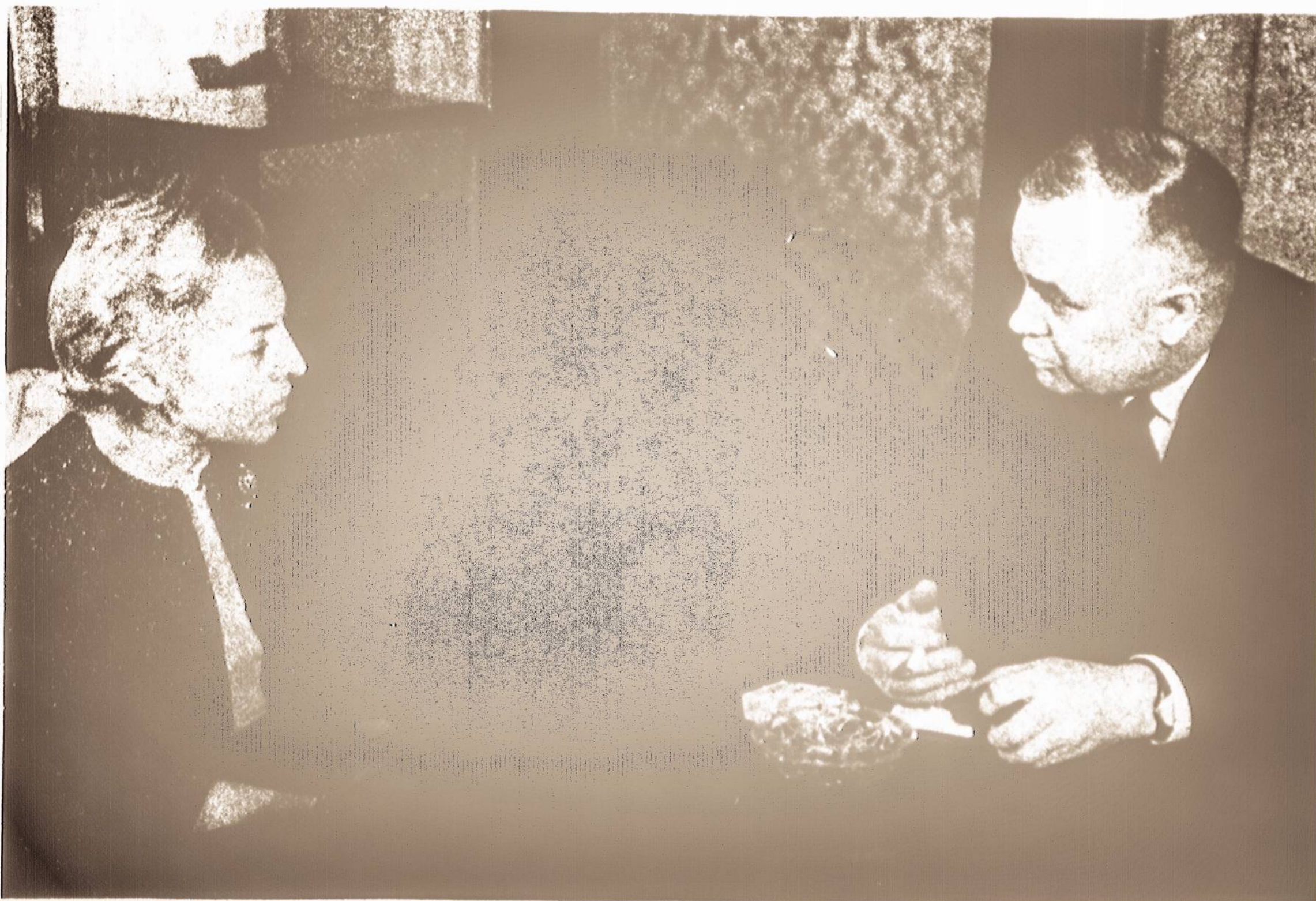
S. Narkėliūnaitės nuotrauka

triuškinta ir žmonijos laisvė ir civilizacija išgelbėta tik tada, kai visos laisvosios tautos apsiijungs prieš pasaulinę komunistų konspiraciją."

Pavergtųjų Europos Tautų atstovai Azijos Laisvės dienos minėjime New Yorke sausio 23 d. Priekyje Lenkijos delegacija, o toliau Lietuvos — su savo pirmininku Vaclovu Sidzikausku.

S. Narkėliūnaitės nuotrauka

Amerikoje prisiskaičius įvairių rašinių apie savo metu buvusio VLIKo ryšininko su Kraštu Jono Deksnio misiją ir likimą, lankantis Vilniuje buvo įdomu pasikalbėti ir su pačiu Deksniu bei išgirsti, kaip jisai pats apie visa tai kalba. Deksnys, jau ir nemažai prirašęs, šiuo metu rengia spaudai savo prisiminimų knygą. Nuotraukoje - V. Tysliavienė ir J. Deksnys Vilniaus viešbutyje.

Z. Srafino nuotrauka

Iš Lietuvos

Sustiprėjus šalčiams Lietuvoje, kenčia ne tik žmonės, bet ir miško žvėreliai. Kaip informuojama, šernų ištisos kaimenės klaidžioja tuščiais laukais ir miškais, ieškodami ir neįstengdami surasti maisto, jie jau net žmonių nesibaido. Blogai ir su kurapkėmis.

Valdžia ir spauda ragina žmones organizuoti gyvūnijos globą. Kaip apskaičiuojama, Lietuvos miškuose esama daugiau kaip du tūkstančiai briedžių, apie 40 tūkst. stirnų, dėmėtųjų elnių ir danielių esama apie tūkstantį, o kurapku, manoma, kad yra arti 140 tūkstančių.

Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugijos, Gamtos apsaugos komiteto ir miškininkų rūpesčiu, žvėrimis šerti buvę paruošta per 700 tonų dobilų ir šieno, 140 tonų įvairių šakniavaisių ir kt. Miškuose esą įrengta per du tūkstančių edžių.

* Neseniai užbaigta Vilniaus Pedagoginio instituto penkiaaukščiam pastate įsikūrė 400 studentų. Greta naujo bendrabučio pradėta statyti dar vienas su 484 vietomis. Vėliau kaimynystėje numatyti dar du bendrabučiai.

Dėl įspūdžių iš Lietuvos

Prieš man išvykstant į Lietuvą, Vienybės telefonas per kelias dienas nenustojo skambėjęs su prašymais artimesiems anapus perduoti sveikinimus, linkėjimus, dovanėles... Susidomėjimas buvo nepaprastas.

Sugrįžus iš Lietuvos vėl tas pats: telefonas po telefono, ir vis tie patys klausimai: kokie įspūdžiai, kokios naujausios žinios iš Tėvynės, kada pradėsiu rašyti.

Tai tik rodo, kaip visuotiniai domimasi gyvenimu Lietuvoje. Tai, manau, buvo tikrai nuoširdus domėjimasis.

Bet, kaip girdėti ir jau matyti iš rašinių kai kuriuose laikraščiuose, mano įspūdžiais domisi ir tokie, kurie jau, atrodo, iš anksto pasiaštrinę savo "kardų" ašmenis tik laukia, kad galėtų mane smogti, jei papasakosiu ką nors jiems nepatinkamo.

Kiek vertinu pirmuosius, tiek nesibaiminu antrųjų. Bendrai norėčiau pasakyti, kad mano kelionė ir apsilankymas Lietuvoje buvo įdomūs ir patirtieji įspūdžiai naudingi. Tačiau bent šiuo metu neketinu jų skelbti spaudoje, nors didžiumą jų jau ir esu parašiusi.

VALERIJA TYSLIAVIENĖ

Bus posūkis ar margas niekas?

Bostono Monitor laikraščiai Washingtono bendradarbis rašo: Atrodo, kad prasideda kitas Amerikos-Sovietijos išsikalbėjimų tarpynys, kuris galės baigtis pasvyrimų geresniems santykiams, bereikšmiu kokių susitarimų, arba ir visiškai nieku — vėl mus paliekant tame pačiame negyvajame taške.

Washingtono, matyti, norima, kad Vakarų Europa pasimtum atitinkamesnę tarptautinių pareigų našta. Amerika turi 188 mil. gyventojų, Europa 280 mil., bet iš tūkstančio Amerikos jaunimo 57 kariuomenėje, kuomet anglų tepašaukta 25, vakarų vokiečių 22, italų 28, francūzų 53 (bet ne visi pavesti NATO vadovybei). Amerika ginklams išleidžia 10-tą savo piliečių pajamų nuošimtį, europiečiai tik 5-tą.

V. Rastenis-Dirvoje prisimena surusėjusio ukrainų rašytojo Gogolio sukurtus Chlestakovo ir Čičikovo literatūrinius tipus, kurių pagrindinė savybė buvo apsu-

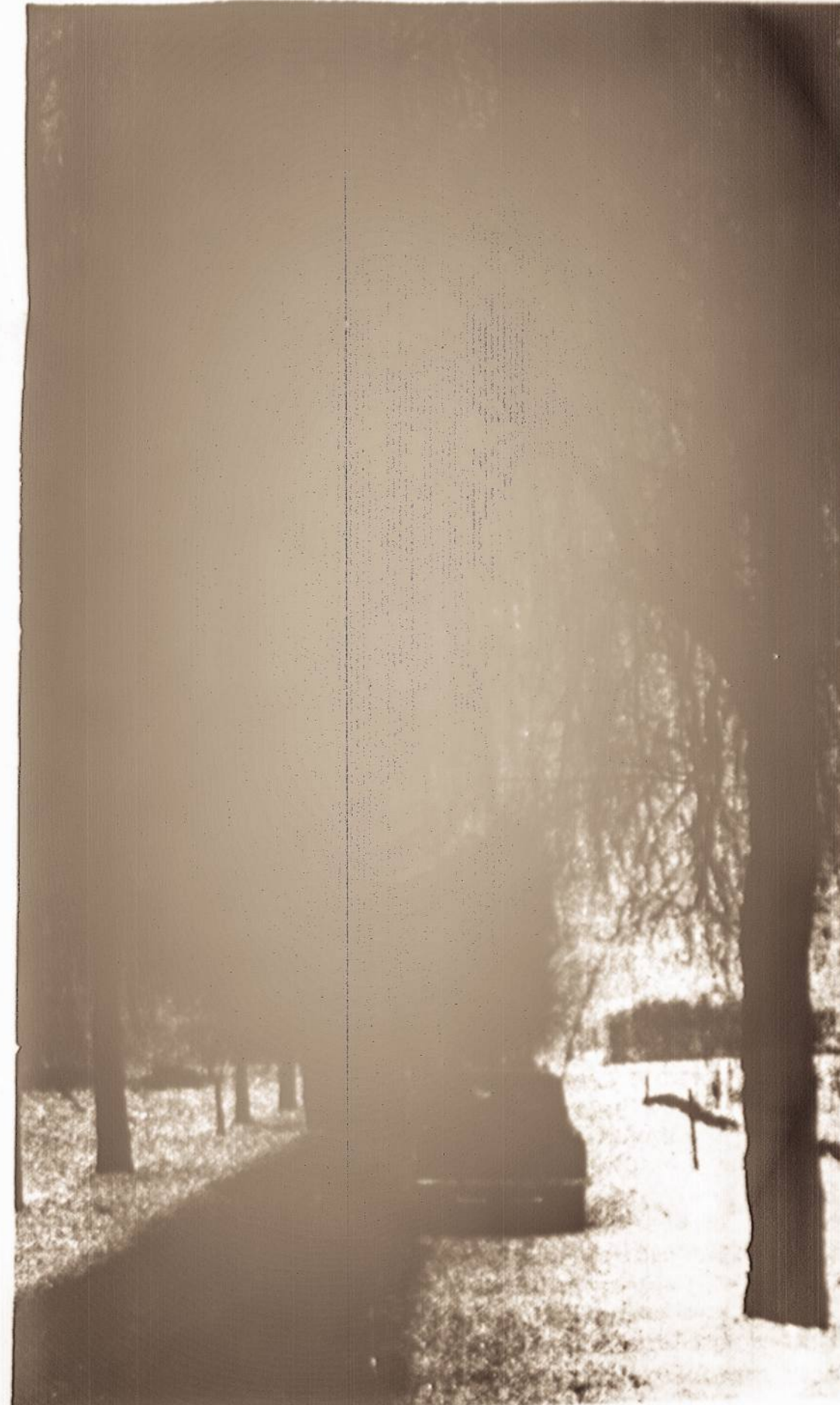
rus sumanymas pasinaudoti carų valdžios aparato kvaitybėmis ir visų galų atsilikimu. Prisimena jis tai sąryšyje su velionies Tysliavos pelenų palaidojimu Rusų kapinėse Vilniuje. Tat ir kyla klausimas: ne jau čia gerbiamas R. toliau tęsia (tik alegorine kalba) "donosus" rusų slaptai policijai, kokius aiškia kalba rašė anuomet?

Sausio 6 d. V. Mykolaičiui-Putinui suėjo 70 metų. Proga prisiminti jo eilėraščių žodžius: Šiandien, kai širdyje ir šalta ir tamsu, ir naktį nuo dienos atskirti nebemoku, aš į dangaus saulę tiesiu, maldaudamas, rankas." Socialistinio realizmo kaustomas talentingas lietuvis poetas saulės močiutės maldauja apšviesti ir sušildyti. Ši jam drožia neginčijama tiesa: Jei tu savy savosios saulės neturi, aš veltui šildyčiau ir šviesčiau: širdy vis tiek glūdės naktis žvarbi ir niūri!

ALTo naujai Chicagoje įkurtojo biuro siekimuose

ypač sveikintina "rinkti informaciją apie tai, kas dedasi Lietuvoje ir informuoti visuomenę Amerikoje," tą informaciją leidžiant ir anglų kalba (ką daro mūsų studentų Lituanus). Kadangi tie siekimai buvo privalomi ir ALTo užlaikomam Informacijos Biurui New Yorke (ką su juo padarė?), žiūrėsim, ar iš pasaulinio centro nusikėlimas į provinciją bus tiek naudingas, kiek naujųjų lietuvių persikėlimas iš seno pasaulio į naująjį.

Nariais negausiai Lietuvos Istorijos Draugijai Chicagoje (įsikūrė 1957) pavyko baigti leisti I tomą (keturias knygas) žurnalo Tautos Praeitis, kur 17 bendradarbių paskelbė 22 istorinių mokslų raštų. Be to, pateikė nemažą smulkesnės medžiagos ir plačią bibliografiją leidinių ir straipsnių Lietuvos istorijos temomis, savų ir kitataučių. Sekmės leisti II tomą! Tik pageldautumėm raštų apie mūsų tautos atsiradimą senovėje, kuriuo stelojosi dr. Basana-

Pakeltui iš Vilniaus į Kauną...

Z. Srafino nuotrauka

vičius. Mindaugo-Vytauto gadyne beveik žinoma skersai-įšilgai, bet gilioji senovė, ir 18-tas bei 19-tas amžiai, dar turi daug dėkingos dirvos.

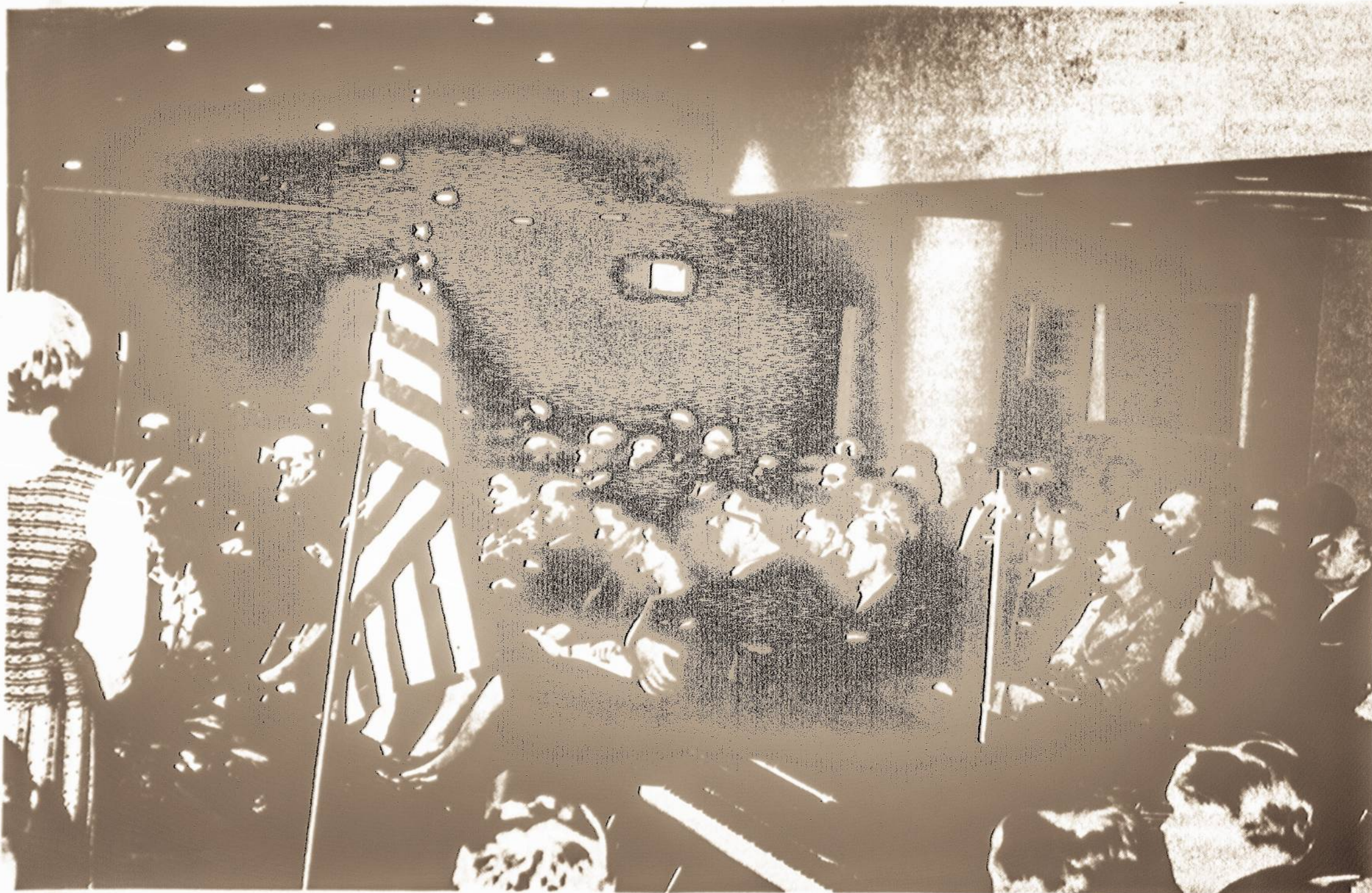
Kultūros Fondas, mūsų gydytojų ir kitų aukotojų pagalba, yra išleidęs 3 vadovėlius lietuaništinėms mokykloms. Drauge rašoma: Daug jų tebeguli sandėliuose, nors mokyklose mokosi 3,200 mokinių.

Tėviškės Žiburiai teisingai pastebė: Jei Lietuva būtų išlikusi nepriklausoma, 1940-1960 metų tarpiniu būtų pirmyn pašokęjusi šuoliu, ne žingsniais, techniška, idėjiška ir meniška. Dabar gi tik nežymūs pasistūmėjimai kai kuriose srityse, propagandos išpučiami į "priešakinės technikos" laimėjimus.

STEBĖTOJAS

MININT 40-JĄ KLAIPĖDOS ŽYGIO SUKAKTĮ

V. SIDZIKAUSKAS, DALYVAVĖS LIETUVOS DIPLOMATIJOS VEIKLOJE TARPTAUTINIAI ĮTEISINANT KLAIPĖDOS SUKILIMO ŽYGI, PRISIMENA ANŲ DIENŲ ĮVYKIUS IR TARPTAUTINĘ PADĖTĮ. ČIA JO KALBA, PASAKYTA NEW YORKE KLAIPĖDOS MINĖJIME SAUSIO 19 D.

New Yorkiečiai Klaipėdos sukilimo sukakties minėjime sausio 19 d.

S. Narkėliūnaitės nuotrauka

Jeigu Didysis Lietuvos Kunigaikštis Vytautas būtų įgyvendinęs savo Vokiečių Ordino Maršalui trejiems metams praėjus po Žalgirio pergalės padarytą pareiškimą, kad "Prūsai yra taip pat mano tėvų žemė ir aš jų reikalais iki Osos," vidurinių ir naujųjų amžių Lietuvos istorija greičiausia būtų nuėjusi visai kitu keliu.

Tačiau istorija nepripažįsta "jeigu" ir nenagrinėja, kas būtų buvę, jeigu... Istorija registruoja faktus. O istorinis faktas buvo tai, kad 1422 m. rugsėjo 26 d., t. y., 12 metų praslinkus po Žalgirio pergalės, prie Melno ežero pasirašytoji su Vokiečių Ordinu taikos sutartis paliko vokiečių valdžioje vakarines lietuvių ir prūsų gentis su Nemuno žiotimis ir Klaipėdos pilimi imtinai.

Lietuvos ekspansija buvo pastumėta į rytus. Savo galiai stiprinti didieji lietuvių kunigaikščiai ieškojo atramos slavų žemėse. Lietuva paliko kontinentinę valstybę su visomis tokios padėties pasėkomis. Amžių būvyje toji padėtis suformavo ir lietuvių tautos charakterį.

Po penkių šimtų metų nuo Žalgirio pergalės I Pas. karas sudarė sąlygas pakeisti istorijos raidą, kiek ji lietė Lietuvą, sujūrinti Lietuvą. Tai istorinį posūkį įvykdė tautinio atgimimo naujiems žygiams pažadinta ir socialiniai persiriklavusi pati lietuvių tauta savo rankomis ir savo genijumi.

1914 m. kilęs I Pas. karas buvo vestas ir baigtas tautų apsisprendimo šūkiu. Tuo metu, 1918 m. vasario 16 d. atsikūrė Lietuvos valstybė. Ta pačia diena, kai buvo baigtas karas, 1918 m. lapkričio 11 d., Tilžėje buvo įkurta Prūsų Lietuvių Susivienijimo Tautos Taryba, kuri savo 1919 m. balandžio 8 d. rašte Paryžiaus Taikos konferencijos pirmininkui Clemenceau reikalavo tautų apsisprendimo teisės Mažajai Lietuvai iki Labguvos, Jartutės, Gumbinės, Darkiemio ir Geldupės apskričių imtinai, ir leisti toms žemėms susijungti su Didžiąja Lietuva vienoje Lietuvos valstybėje.

To paties reikalavo ir Lietuvos delegacija Taikos konferencijoje savo 1919 m. kovo 24 d. įteiktame memorandumu, pavadintame "Revendications Lithuanienes." Prisidėjo ir Juozo Gabrio Informacijos Biuras Lozanoje, išleidęs Europos tautybių žemėlapi, radusį gražaus susidomėjimo Taikos Konferencijos sferose. Savo trigrašį pridėjo, ir lenkai, kurie per savo delegacijos Taikos konferencijai pirmininką Dmowski pasiūlė padalinti Rytprūsius tarp Lenkijos ir Lietuvos pagal aukščiau suminėta liniją, tačiau su sąlyga, kad Lietuva su-tiktu atgaivinti unijos saltus su Lenkija.

Viso to pasėkoje atsirado kitas istorinis faktas, būtent: į Versalio Taikos Sutartį tapo įrašytas 99-sis straipsnis, kuriuo į šiaurę nuo Nemuno plytinčioji Mažosios Lietuvos dalis su Nemuno žiotimis ir Klaipėdos uostu, nuo to laiko Klaipėdos kraštu vadinama, buvo atskiriama nuo Vokietijos, šią pastarąją įpareigojant pripažinti Santarvės valstybių padarysimą dėl tų žemių sprendimą.

Versalio Taikos Sutarties projektas buvo įteiktas Vokietijos delegacijai. Ši pastaroji savo pastabose dėl to projekto tarp kitko teigė, kad Klaipėdos Krašto atskyrimas nuo Vokietijos būtų priešingas tautų apsisprendimo principui, nes jo gyventojų dauguma esanti vokiška ir jis esąs suaugęs su Vokietija ir ūkiškai ir kultūriškai.

Taikos konferencijos pirm. Clemenceau, atsakydamas į tą Vokietijos delegacijos pastabas, parašė:

"Susijungusios ir Susitarusios Valstybės nesutinka pripažinti, kad Klaipėdos Krašto atskyrimas prieštarautų tautiniam principui. Kalbamas Kraštas visada bu-

vo lietuviškas, jo gyventojų dauguma kalbos ir kilmės požiūriu yra lietuviai. Tas faktas, kad Klaipėdos miestas didžia dalimi yra vokiškas, negalėtų pateisinti viso krašto palikimo Vokietijos suverenumu, ypač jau dėl to, kad Klaipėdos uostas yra vienintelis Lietuvos išėjimas į jūrą. Yra nutarta, kad Klaipėda ir aplinkinis kraštas bus perduoti Susijungusioms ir Susitarusioms Valstybėms, nes Lietuvos teritorijos statusas dar nėra nustatytas."

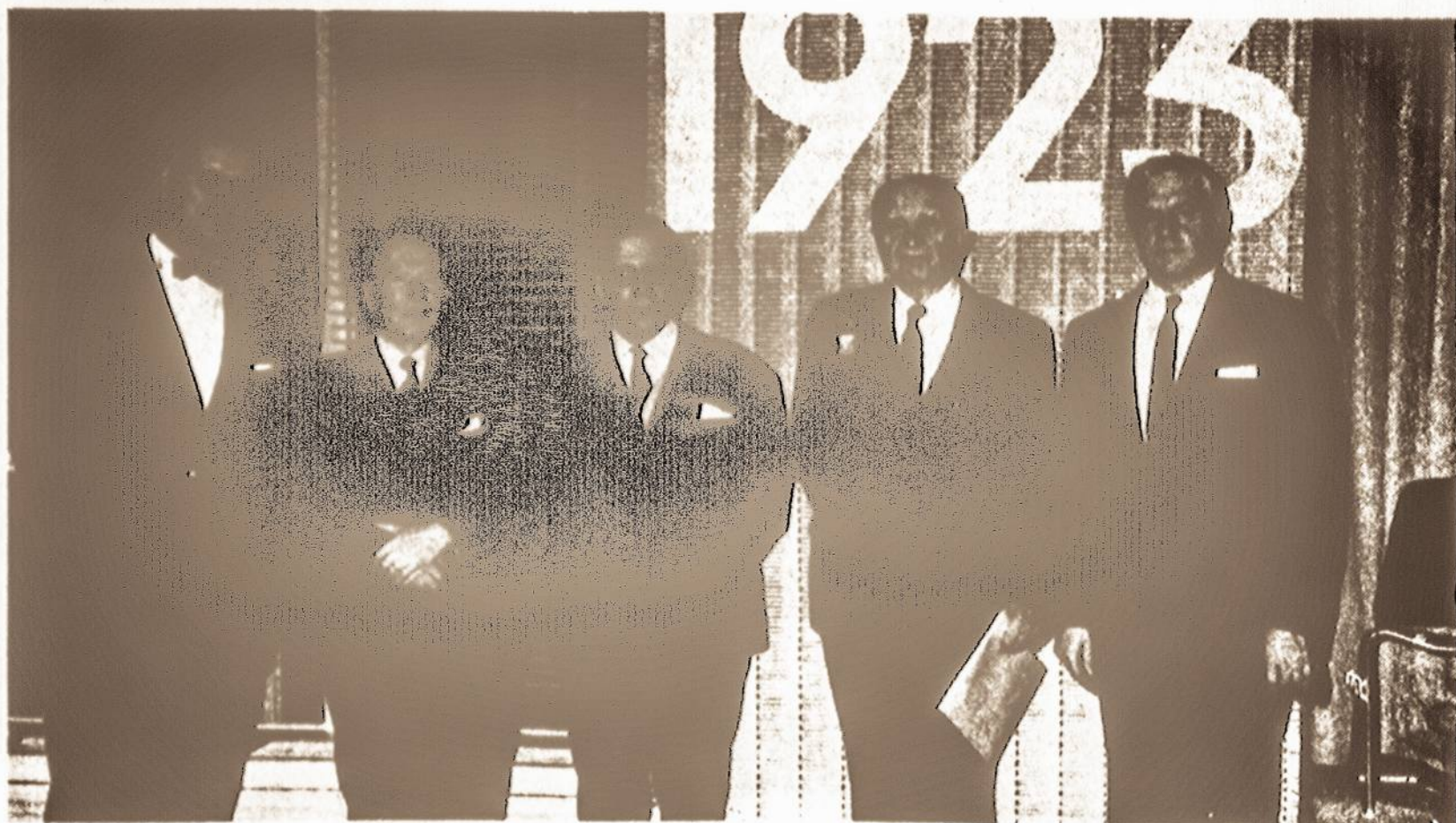
Tas Clemenceau raštas yra kitas didelės reikšmės Lietuvai turėjęs istorinis faktas.

Versalio Sutartimi 1920 m. sausio 10 d. įsigaliojus, Klaipėdos Kraštą užėmė prancūzai, kurie jį administruavo visų Susijungusių ir Susitarusių Valstybių vardu. Dėl užsitęsusių Lietuvos ginčo su Lenkija dėl Vilniaus buvo nudelstas Lietuvos de jure pripažinimas. Tatali kludė perleisti Lietuvai suverenumą į Klaipėdos Kraštą ir užtesę prancūzų buvimą lietuviškame pajūryje.

Primintinas bandymas išspręsti Klaipėdos Krašto likimą 1921, t. y., laikotarpyje po Klaipėdos Krašto atskyrimo nuo Vokietijos ir dar prieš Lietuvos de jure pripažinimą.

Pirmininkavęs tiesioginėms Lietuvos ir Lenkijos deryboms, kurios vyko 1921 m. liepos mėn. Briuselyje, Belgijos užsienio reikalų ministeris ir Vilniaus klausimo referentas Tautų Sąjungos Taryboje Paul Hymans, savo prągarsėjusiam Lietuvos ir Lenkijos teritorinio ginčo išsprendimo projekte, buvo pasiūlęs Lietuvą iš trijų kantonų Šveicarijos pavyzdžiu, būtent: Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos.

Jei tas jo projektas būtų buvęs priimtas, Tautų Sąjungos Taryba būtų pasiūliusi Aukščiausiajai Santarvės Valstybių Tarybai pripažinti Lietuvą de jure ir jai perleisti Klaipėdos Kraštą. Tačiau ir Lietuva ir Lenkija Hymanso projektą — dėl kitų sumetimų — atmetė.

Lietuvos diplomatai, dalyvavę Klaipėdos minėjime New Yorke: iš k. į d.: vicekonsulas A. Šimutis, Lietuvos delegacijos PET pirm. V. Sidzikauskas, Lietuvos Atstovybės Washingtono teis. pat. dr. Bačkis, Gen. Konsulas New Yorke J. Budrys ir konsulas Vyta. Stašinskas.

Spaudos skiltyse

Chruščėvo kalba Rytų Vokietijos Berlyne buvo įspūdinga atviru įvertinimu atominio karo pasėkų. Klausovams priminė, kad Amerika turinti 40,000 visokių atominių bombų. Sakė, ir Sovietija jų turi nemaža. Tokiu būdu, pirmomis atominio karo minutėmis būtų nuo žemės paviršio nudeginta mažiausiai 800 milijonų žmonių. Atominio karo niekas nelaimėtų. Jo žodžiai buvo taikomi priminti pagrindą, kuris verčia diktatorių ieškoti susitarimų su Vakarais. N. Y. TIMES

Izviestija vėl įrodė Maskvos norą juodinti už savo tautų apsisprendimo teisę užsieniuose kovojančius pabaltiečius; "šnipu" apšaukė Švedijoje gyvenantį latvių archeologą dr. V. Gintersą, nes jis Latvių Tautos Fondo pirmininkas.

Maskvoje įvykusiame dainininkų solistų konkurse pirmos premijos nelaimėjo nė vienas 150 rungovių, bet trečia vieta teko lietuviui V. Daunorai. Geriausiai akompaniatorium pripažintas lietuvis R. Trinkūnas.

SENIAUSIAS LIETUVIŲ RAŠTAS

Kaip pranešama iš Vilniaus, tenykščio universiteto mokslinės bibliotekos rankraščių skyriuje aptikta saugoma knyga "Tractatus sacerdotallis...", išleista Strasburge 1503 m. Jos paskutiniam lape mokslinės bibliotekos darbuotoja O. Matusevičiūtė užtiko ranka rašytą lietuvišką tekstą. Sprendžiant iš jo kalbos, ortografijos, rašto pobūdžio, galima tvirtai teigti, jog šis tekstas parašytas ne vėliau kaip šešiolikto amžiaus viduryje. Taigi, šis tekstas gali būti ankstesnis už M. Mažvydo parengtą ir 1547 m. Karaliaučiuje išleistą pirmąją lietuvišką knygą — "Catechismusa Prasty Szadel...", kuri padarė pradžią lietuvių kalbos raštijai ir spaudai.

Atrastas tekstas rašytas lietuvių rytiečių (dzūkų) tarpe. Jame yra vertingų žodžių lietuvių kalbai nagrinėti.

Dabar docentas J. Lebedys ir J. Pallonis tyrinėja šį tekstą. Tekstas ir tyrinėjimo rezultatai bus paskelbti universiteto Mokslo darbuose.

Vaclovas Sidzikauskas kalba Klaipėdos minėjime New Yorke, Carnegie Endowment International Centre, sausio 19 d.

S. Narkėliūnaitės nuotrauka

Vilniaus klausimui įstrigus ir nematant galimybės jo greitu laiku išspręsti, didžiosios Santarvės valstybės jautė negalėsią ilgiau ignoruoti Lietuvos valstybės buvimo ir atidėti jį de jure pripažinimo, o kartu ir Klaipėdos Krašto klausimo išsprendimo. Todėl 1922 m. gruodžio mėn. Ambasadorių Konferencija, kuriai Aukščiausioji Santarvės Valstybių Taryba buvo perleidusi savo funkcijas, sudarė prancūzų užsienio reikalų ministerijos Europos d-tos vicedirektoriaus Laroche vadovaujamą komisiją. Į ją, be paties pirmininko, įėjo Anglijos, Italijos ir Japonijos ambasadų Paryžiuje atstovai.

Tai komisijai buvo pavesta paruošti Klaipėdos Krašto klausimo išsprendimą. Prasidėjo delegacijų kvietimai į Paryžių, apklausinėjimai, buvo pateikti klausimų lapai ir t. t. Suintensyvėjo intrigos. Ypač aktyvūs buvo lenkai, kurie Klaipėdoje turėjo net savo konsulą Szarotą.

Atelancios iš Paryžiaus ir Varšuvos žinios bylojo, kad mirtinis pavojus pakibo ties lietuvių tautos viltimi įsitvirtinti savam pajūryje. Paryžiuje brendo sumanymas paskelbti Klaipėdos Kraštą Freistaatu — savo rūšies laisva valstybėle, sudarant Lietuvos ir Lenkijos kondominijumą Klaipėdos uoste. Grėšė pasikartoti požalginiai laikai, kai laimėjusi mūsų Lietuva pralaimėjo taiką.

1922 gruodžio 20 d. didžiosios Santarvės valstybės pripažino Lietuvą de jure. Taigi išnyko kliūtis ir Klaipėdos Krašto likimui išspręsti. Sprendimą turėjo padaryti Ambasadorių Konferencija. Tai galėjo bet kurią dieną įvykti.

Didelis nerimastis kilo Lietuvoje ir Klaipėdos Krašte. Kas daryti? Kaip užkirsti kelią Lietuvai pražūtingam sprendimui? Tą klausimą svarstė slaptuose posėdžiuose Lietuvos vyriausybė. Toliau ekonominės Klaipėdos Krašto blokados nepalankaus sprendimo atveju ji nesiryžo eiti, nes norėjo išlaikyti legalumą ir bijojo pastatyti į pavojų visą nepriklausomos Lietuvos egzistenciją.

Klaipėdos Krašto lietuviai buvo radikališkesni. Ten brendo įsitikinimas, kad, nepaisant visų realių ar menamų pavojų, patys lietuviai turi spręsti savo žemių ir savo tautos likimą. Jie sausio 9 d. sudarė Mažosios Lietuvos gelbėjimo Komitetą su pirmininku Martynu Jankum ir su būstine Šilutėje. Toji išganinga mintis rado ryžtingų šalininkų ir pritarėjų ir Didžiojoje Lietuvoje.

Be galo sunki buvo padėtis Lietuvos vyriausybėje, tik penktąją Lietuvos atstatymo sukaktį besirengiančios švėsti. Ar žygis — sukilimas — pavyks? O jei ir pavyks, tai kaip reaguos į jį Lenkija, Vokietija ir, ypač, Santarvės valstybės su Prancūzija priešakyje?

Laimingu būdu turėjome tuomet tris vyrus, kurių drąsa, ryžtas ir sugebėjimas nulėmė tolimesnių įvykių raidą. Buvo tai ministerio pirmininko kėdėje sėdėjęs Ernestas Galvanauskas, kuris, kad ir su tam tikrais rezervais, žygiui pritarė ir davė įsakymą jį remti; Jonas Budrys, kuris kiek anksčiau buvo pasiūstas į Klaipėdą padėti ištirti ir kuris atvežė konkretų sukilimo sumanymą ir apsiėmė tam žygiui vadovauti; ir Erdmonas Simonaitis, kuris atstovavo Mažosios Lietuvos lietuvių valiai ir žygio eigoje nesusvyravo. Šių trijų vyrų suminėjimas, žinoma, nėra nemažina kitų Klaipėdos žygio sumanytojų ir vykdytojų vaidmens.

VIENYBĖ, 1963 m. vasario 1 d.

Klaipėdos žygio pasisekimas buvo kitas istorijos atžymėtas faktas. Jaunutei Lietuvos diplomacijai jis perleikė nelengvą uždavinį — žygio sudarytą padėtį tarp tautiniai įteisinti. Šituose žygiuose ir man teko dalyvauti.

Mažiausia sunkumų turėjome su Vokietija. Ji pasitenkino švelniu pro forma protestu. Paryžiaus sluoksniuose buvo net įtarimo, kad sukilimas buvo padarytas Vokietijai žinant ir net laiminant.

Lenkijos vyriausybė buvo pasisiūliusi Santarvės valstybėms kariškai intervenuoti ir padėti ante sukilimo atstatyti. Turėdamos galvoje Sovietų Rusijos įsikišimo pavojų, Santarvės valstybės Lenkiją nuo to žygio sulaukė.

Sunkiausia buvo susidoroti su Prancūzija, kuri valdė Klaipėdos kraštą visų Santarvės valstybių mandatu. Po I Pas. karo Prancūzija pirmavo Santarvės valstybių tarpe, buvo kariškai galingiausia pasaulio valstybė. Lietuvių žygis pažeidė jos garbę. Be to, laike sukilimo žuvo du prancūzų kariai, Prancūzija pasiuntė į Klaipėdą savo šarvuotą "Voltaire".

Sausio pabaigoje buvau deleguotas į Paryžių atstovauti Lietuvai ten vykusiame Tautų Sąjungos Tarybos posėdyje, kuriame turėjo būti svarstytas neutraliosios zonos tarp Lietuvos ir Lenkijos panaikinimo klausimas.

Posėdis buvo dramatiškas, ypač įžūliai puolė mane Prancūzijos atstovas buv. ministeris pirmininkas Viviani, grasino karu. Mane palaikė ir padėti švelnino Anglijos atstovas Lordas Balfouras. Kai su Lietuvos atstovu Paryžiuje Oskaru Milašium buvova priimti Prancūzijos užsienio reikalų ministerijos politikos d-tos direktoriaus Peretti della Rocca, jis reiškė nepaprastą susijaudinimą ir grasino subombarduoti Klaipėdą, nepalikant joje "akmens ant akmenų."

Bet ir Prancūzija tuo laiku turėjo intereso tuo laiku vengti komplikacijų. Mat, Poincare, tuomet min. pirm. ir užs. reik. ministeris, buvo visai neseniai su kariuomene įžyglavęs į Ruhro kraštą. Prancūzija buvo atsidūrusi gan sunkioj ir keblioj padėtyje. Jai buvo reikalinga taika ir ramybė Rytų Europoje. Laikinoj Lietuvos sostinėje sumaniai manevravo Ernestas Galvanauskas, Lietuvos min. pirm. ir užs. reik. ministeris.

Suderintų mūsų diplomatijos pastangų dėka kiek apribo ir Paryžius. Ir tenykdčiai sluoksniai priėjo išvadą, kad nėra kitos išeities kaip legalizuoti sukilimo sudarytą padėtį. 1923 m. vasario 16 d., Lietuvai švenčiant penktąją savo atsikūrimo sukaktį, Ambasadorių Konferencija padarė nutarimą perleisti Lietuvai suverenumą į Klaipėdos Kraštą. Tas Ambasadorių Konferencijos nutarimas buvo dar vienas istorinis faktas, vainikavęs lietuvių tautos pastangas ir įgyvendinęs jos lūkestį turėti savą išėjimą į jūrą.

Tačiau Ambasadorių Konferencijos nutarimas taip pat reikalavo pasirašyti Klaipėdos Krašto perleidimo konvenciją, laiduojančią tam kraštui autonomiją ir Lenkijai lengvatas Klaipėdos uoste. Tiems diplomatiniams aktams sudaryti Lietuvos vyriausybė buvo kviečiama nedelsiant atsiųsti į Paryžių savo delegaciją.

Po ilgesnių preliminarijų ir aiškiniųsi, Lietuvos vyriausybė tuos Ambasadorių Konferencijos reikalavimus priėmė ir deryboms su tą Konferencija delegavo į Paryžių Ernestą Galvanauską ir mane. Aš tuomet atstovavau Lietuvai Berlyne.

Atvykę kovo 24 d. į Paryžių, mudu su E. Galvanausku radova ten šaltą atmosferą ir rezervuotą laikyseną. Padėjo vainiką ant prancūzų nežinomo kareivio kapo. Tuoj pradėjome posėdžius, kuriems pasikeisdami vadovavo Laroche ir Massigli, abu prancūzų užs. reik. min. pareigūnai.

Jau iš pirmųjų posėdžių buvo mums aišku, kad po suverenumo perleidimo Lietuvai priedanga mums norima įbrukti faktinę Freistaatą su atskira Klaipėdos Krašto gyventojų pilietyste, sava valiuta, muitų siena su Lietuva, uždraudimu Klaipėdos Krašto gyventojus šaukti į Lietuvos kariuomenę ir su tokiomis Lenkijos teisėmis Klaipėdos uoste ir tranzito lengvatomis, kurios būtų reiškusios faktišką uosto kondominijumą ir būtų paverstus niekais visą Lietuvos politiką su Lenkija ir Lietuvos kovą dėl Vilniaus.

Todėl derybos buvo sunkios ir nemalonios. Derybas pertraukėme balandžio 13 d. 1923 m. birželio 15 d. vėl mudu su E. Galvanausku atvykova į Paryžių. Šį kartą derybas tęsėme iki liepos 21 d. Nors tų ilgų derybų

Nukelta | 8 psl.

Klaipėdos minėjime New Yorke buvo surengta ir sukilimą pailustruojanti paroda. Prie žemėlapių iš k. į d.: Ošlapienė, Pitkunigis, Žilionienė ir Mačionis. S. Narkėliūnaitės nuotrauka

KONSULO PAGERBIMAS

Lietuvos Konsulo Sao Pauloje p. Aleksandro Polišaičio jo 70 metų amžiaus ir 40 metų konsularinio tarnybos sukurti proga, Sao Paulo priemiesčio Vila Anastasio dr. Jono Basanavičiaus vardo pradžios mokyklos Remėjų Būrelis priešaky su jo pirmininku P. Zarkausku ir sekretorium St. Kubiliunu spalio mėn. 27 d. mokyklos patalpose suorganizavo Konsului A. Polišaičiui, pagerbimo vakarienei.

Neskaitant atvykusių iš kitų miesto dalių, pagerbime dalyvavo apie 60 vietos lietuvių. Pasakyta buvo daug kalbų, atžymiant jubilieato nuveiktus darbus Lietuvos ir lietuvių tautos labui bei palinkiant jam dar ilgus metus gyventi ir nenuilstamai dirbti Lietuvai.

ST. VANCEVIČIUS

IŠEJO A. MORKAUS APSAKYMAI

Literatūra ir Menas sausio 26 d. kronikoje praneša, kad Vilniuje jau išėjo iš spaudos Amerikoje gyvenančio rašytojo A. Morkaus apsakymų rinkinys "Baltasis miestelis," 227 psl., 10 tūkstančių tiražu.

Apie autorių rašoma: "Albinas Morkus, baigęs Vilniuje vidurinį mokslą ir lankęs universitetą, karo metais pateko į Vakarų. Šiuo metu gyvena JAV, domisi Tarybų Lietuvos gyvenimu. Išleisto rinkinio pagrindą sudaro antišarvinių ir antiburžuazinių motyvais sukurti apsakymai."

Tai tas pats A. Morkus, kurio porą apsakymų prieš tai buvo atspausdinusi Literatūra ir Menas ir Pergalė ir kurį už tai yra puolę kai kurie Amerikos lietuviai. Morkus šiuo metu gyvena Chicagoje. Neseniai jis yra dirbęs AITO sekretariate ir bendradarbiavęs Naujienose.

Rygos teatre Almagro partiją "Sevilijos kirpėjo" operoje buvo nuvykęs dainuoti Vilniaus operos solistas V. Noreika. Leningrado mažoje operoje Otello rolę Verdžio operoje dainavo vilnietis V. Adamkevičius, ligo — J. Stasiūnas.

Šv. Jono u-tė (Brooklyn, N. Y.) chemiją dėsto dr. J. Skarulis, sociologiją — kun. dr. A. Norus. Universitetą lanko 11,594 studentai.

KLAIPĖDOS ŽYGIS...

Atkelta iš 7 psl.

ei goje ir buvome padarę nemažą pažangą, tačiau susitarti nesutarėme. Mes laikėmės dėsnių — geriau jokia konvencija, nei bloga konvencija.

Ginčą su Lietuva dėl Klaipėdos konvencijos ir jos priedų Ambasadorių Konferencija nutarė atiduoti spresti Tautų Sąjungos Tarybai. Pastaroji tą klausimą svarstė savo 1923 m. gruodžio 15 d. posėdyje Paryžiuje. Ir čia Lietuvai atstovavo E. Galvanauskas ir aš.

Padėtis ir nuotaikos Paryžiuje pradėjo atlyžti. Pirmą kartą buvęs Prancūzijos prezidentas Raymond Poincaré tuo metu Prancūzijos min. ir užs. reik. ministeris, pakvietė mudu su Galvanausku pietu, kuriuose taip pat dalyvavo buv. Prancūzijos premjeras Viviani, Lordas Balfouras, Japonijos Ambasadorius Vikontas Ishi, Ispanijos Ambasadorius Grafas Quinones de Leon, Eduardas Benešas ir kt. Palletes Klaipėdos byla, Poincaré padarė priekaištą Galvanauskui, esą, jis "perdaug klausas Čičerino Kauno stotyje."

Tautų Sąjungos Taryba Konvencijai ir jos priedams suredaguoti nutarė sudaryti komisiją iš buv. JAV psekretoriaus Norman Davis, olando Krolller ir švedo Hoernellė.

Tautų Sąjungos Komisija lankėsi Klaipėdoje, Kaune, Varšuvoje ir Prahoje. Deryboms su ta Komisija vesti Lietuvos vyriausybė delegavo mane ir B. K. Balutį, užs. reik. ministerijos politikos d-to direktorių. Ministeris pirmininkas Galvanauskas dalyvavo ex-officio derybų pačioje pradžioje ir jas baigiant.

Derybos su Tautų Sąjungos Komisija vyko Genevoje nuo 1924 m. vasario 19 iki kovo 6 d. Ir šios derybos buvo nelengvos. Jei šiuo derybų eigoje kiek mažiau jautėsi lenkų įtaka ir intrigos, tai komisijos nariai, ypač olandas ir švedas, aiškiai pataikavo vokiečiams.

Jautėsi ir Klaipėdos Krašto vokiečių įtaka. Ginčijomės dėl kiekvieno konvencijos ir jos priedų straipsnio, dėl kiekvieno žodžio. Visa eilė Konvencijoje įrašytų nuostatų priklauso mano plunksnai. Man pavyko taip pat pravesiti Klaipėdos Kraštui suteikiamos autonomijos laikinumo požymį, įrašant nuostatą, kad ji gali būti keičiama, kitais žodžiais tariant, evoliucionuoti į vienalytę Lietuvos valstybę, kai tik laikas bus išdildęs svetimo valdymo padarinius. Suminėsiu vieną dramatinį momentą. Tą statuto nuostatą sėkmingai panaudojau Hagos Tiesme. Už jį vokiečiai labiausiai ant manęs pyko ir mane puolė.

Buvo svarstomas iš Vokietijos į Klaipėdos Kraštą sumarmėjusių valdininkų ir tarnautojų likimas. Į Statuto tekstą buvo įrašytos mano pasiūlytos datos, kuriuo laiku atvykę ir kada tam tikros jų kategorijos turės aplėsti Klaipėdos Kraštą. Skaitant sutartus tekstus paskutinį kartą, Kroeller and Hoernell (Davis retai dalyvaudavo) susigriebė atstatyti jų anksčiau siūlomas, vokiečių jiems sugeruotas, datas. Aš nesutikau, motyvuodamas, kad esu pasilutęs tekstus savo vyriausybei, ir dabar jokių būdu negaliu jų keisti. Juodu smarkiai supyko, nusileido, bet užtat atšaukė pakvietimą į pabaigtųjų pietus, kuriais juodu norėjo mane pagerbti.

Deryboms einant į galą, į Genevą atvyko E. Galvanauskas. Buvo kovo 6 d., o kovo 12 rinkosi posėdžio Tautų Sąjungos Taryba, kurioje Norman Davis turėjo referuoti pasiekimą su Lietuva susitarimą ir gauti Tarybos aprobatą. Sutarėme mes, Lietuvos Delegacija, reikalingas buvo Lietuvos valdžios — vyriausybės ir Seimo — sutikimas. O tuo metu ir Klaipėdos Krašte ir Didžiojoje Lietuvoje, ypač Kaune, įtampa didėjo. Ten buvo būkštaujama, ar diplomatai sugobė apginti ir iteisinti tai, ką iškovoję sukliūdė.

Todėl tą patį vakarą mudu su Galvanausku išskubėjome į Kauną.

Kaune posėdžiavome su ministerių kabinetu, kuriam vadovavo Antanas Tumėnas, ir su Stasio Šilingo vadovaujama užsienio reikalų komisija.

Posėdžiavome dieną ir naktį, išdiskutavome kiekvieną paragrafą, kiekvieną žodį. Gavę pritarimą, tuoj abu išskubėjome į Genevą. Derybų rezultatais buvo aiškiai nepatenkinti prancūzai ir lenkai. Nežiūrint to, Tautų Sąjungos Taryba sutarimui pritarė ir patarė Konvenciją pasirašyti. Prancūzai pareikalavo, kad ją formaliai priimtu Ambasadorių Konferencija. Bijodami, kad ši pastaroji nepasirašytų daryti pakeltimų, įkalbėjome mums draugiškai nusiteikusį britų atstovą Lordą Parmoor'ą čia pat Genevoje Konvenciją pasirašyti. Jis tai ir padarė.

Galutinai konvencija, kaip buvo sutarta, buvo pasirašyta Paryžiuje 1924 m. gegužės 8 d. Lietuvos Seimas ją ratifikavo liepos 30 d., o įsigalėjo ji 1925 m. rugpjūčio 25 d., kai visi signatarai deponavo Tautų Sąjungos Sekretariate ratifikacijos dokumentus. Klaipėdos žygis buvo tarptautiniai įteisingas.

Tačiau ir po to Lietuvos diplomatijos valdymo nebuvo baigtas. Vokiečiai atsipeikėję po pralaimėtojo karo, pradėjo reikštis ir stiprėti joje revanšinės tendencijos. Reikėjo atremti pasipylusius skundus Tautų Sąjungos Tarybai, esą Lietuvos vyriausybė ir jos paskirtas Klaipėdos Krašto gubernatorių nevykdą ar net laužą statuto nuostatus.

Pirmą tokį skundą sulikvidavau Genevoje 1926 m. O kai po 1932 m. Klaipėdos Krašto Seimelio rinkimų Boetcherio sudarytoji direktorija veiksmais įrodė savo nelojalumą Lietuvos valstybei, buvę tuo laiku Genevoje ryšium su Vokietijos skundu Lietuvos užs. reik. min. dr. Dovas Zaunius, Klaipėdos Krašto gubernatorių Antanas Merkys ir aš nutarėme imtis drastiškų priemonių: atšaukti Boetcherį su visa jo direktorija ir paleisti Seimelį.

Sugrįžęs į Klaipėdą gubernatorių Merkys tai įvykdė. Kilo triukšmas Genevoje, byla atsidadė Hagos Tarptautinio Tiesingumo Tiesme. Klaipėdos vokiečiaiškai buvo tikri, kad byla, kurią Lietuvai iškėlė Anglija, Prancūzija, Italija ir Japonija, ir tų valstybių teisininkai atkakliai ją gynė Hagoje. Lietuvai pralaimėms. Luitzės gimnazijos

Regina Budrienė su mažlietuviu V. Pitkunigiu, vienu Klaipėdos minėjimo rengimo talkininku. Budrienė, tuo metu Regina Kašubaitė, yra buvusi sukilimo dalyvė.

S. Narkėliūnaitės nuotrauka

Klaipėdoje buvo sukrauti fakelai vokiečių triumfo eisenai po sprendimo. Bet byla Hagoje LAIMĖJO LIETUVA! Džiaugsmo banga nurlėdėjo po visą Lietuvą, ypač triumfavo Klaipėdos lietuviai. Vokiečiaiškai po to tam tikram laikui aprimo. Tačiau nacionalsocialistams paėmus valdžią Vokietijoje, nacių sąjūdis iš Tilžės buvo permestas į Klaipėdos kraštą. Lietuvos padėtis pasunkėjo. Dabar spaudimas į Lietuvą buvo daromas ne per tarpautines institucijas, o Vokietijos betarpiškai. Nepadėjo ir Neumano-Sasso byla.

Paskutinis Klaipėdos dramos aktas Lietuvai dar esant nepriklausomai buvo suvaldintas 1939 m. kovo 22 ir 23 d. d. Grįžtančiam iš Romos iš Popiežiaus Pijaus vainikavimo iškilnių Lietuvos užs. reik. min. Juozui Urbšui, stabelėjusiam Berlyne, von Ribbentropas pareiškė, kad Hitleris reikalauja nedelsiant perleisti Klaipėdos kraštą Vokietijai, kad tatal turį būti tuoj padaryta, kad kovo 22 d. Hitleris karo laivu išplaukiąs į Klaipėdą ir kad kovo 23 d. Vokietijos šarvuočiai įžengs į Lietuvą. Jei Lietuvos vyriausybė atsisakytų perleidimą įvykdyti geruoju, tai įvykdytų Vokietijos karinės pajėgos, o kartą pradėjusi žygiuoti kariuomenė nežinia kur sustosianti... J. Urbšui Ribbentropas patarė susisiekti su Kaunu telefonu ir atitinkamą perleidimą sutartį čia pat pasirašyti. Tačiau Lietuvos vyriausybė įsakė J. Urbšui tuoj grįžti į Kauną referuoti padėtį.

Trečiojo Reicho reikalavimas buvo pateiktas Lietuvai kaip tik praslinkus metams po to, kai Lietuvai buvo skaudžiai sukrėtęs Lenkijos ultimatas ir savaitelį po to, kai Hitleris buvo sulikvidavęs Čekoslovakijos respubliką.

Neradusi efektyvės paramos pas kitus Konvencijos signatarus, Lietuvos vyriausybė nutarė Hitlerio ultimatumą priimti. J. Urbšys su palydovais nuskrido į Berlyną ir naktį iš kovo 22 į kovo 23 d. pasirašė Klaipėdos Krašto perleidimo Vokietijai sutartį.

Negali būti jokio abejonės, kad Klaipėdos Krašto atplėšimas nuo Lietuvos buvo Hitlerio smurto aktas ir, kaip toks, teisės požiūriu niekinis. De facto Ribbentropo-Urbšio sutartį sulikvidavo II Pas. karo įvykiai, panaikinę ir Klaipėdos Krašto autonomiją. De jure tą sutartį panaikino karą laimėjusios didžiosios valstybės, paskelbusios niekiniais visus Hitlerio įvykdytus teritorinius pakeltimus Europoje ir gražinusius teisėtą Vokietijos teritorinį statusą į 1937 metus.

Yra tačiau dar ir dabar vokiečių mokslininkų ir institutų, kurie įrodinėja, kad Ribbentropo-Urbšio sutartis buvo laisva valia sudaryta ir teisėkai dar ir šiandien galiojanti. Bet protingesnieji ir santūresnieji vokiečiai, o jų yra didelė dauguma, ne tik laiko Klaipėdos reikalą baigtu, bet ir yra įsitikinę, kad buvusieji Rytprūsiai yra ta minimalinė teritorinė kaina, kurią Vokietija turės sumokėti už Hitlerio epokos likvidavimą. Jie mano, kad atleityje buvusius Rytprūsius turės tarp savęs pasidalinti Lietuva ir Lenkija. Normaliai į pietus nuo Nemuno plytinčios Mažosios Lietuvos klausimas turėtų būti paliestas su Vokietija sudarysimo taikos sutarties.

Kova dėl pastovių ir teisingų Lietuvos sienų, dėl Mažosios Lietuvos nėra baigta.

Pasiuntinybės žinios

Lietuvos Atstovas J. Kajeckas buvusio Attorney General James P. McGranery, mirties proga, gruodžio 27 d., asmeniškai pareiškė užuojautą Vellonies našlei ir jo sūnams, Notre Dame ir Harvard kolegijos studentams. Sekančią dieną, laidotuvių proga, jis dalyvavo pontifikalinėse mišiose, kurias už velionį laikė Washingtono Arkivyskupas O'Boyle šv. Mato Katedroje.

JAV Prezidento vardu, Nacionalinės Meno Galerijos kvietimu, P. P. Kajeckai sausio 8 d., dalyvavo Leonardo de Vinci kūrinio Mona Lisa parodoje. Tose iškilnėse kalbėjo JAV prezidentas, valstybės sekretorius Dean Rusk ir Prancūzijos ministeris kultūros reikalams André Malraux.

P. P. Kajeckai sausio 4 d. dalyvavo Burmos ambasadoriaus priėmimo tos valstybės nepriklausomybės sukakties proga.

Šiomis dienomis panašia proga jie dalyvaus Libijos ambasadoriaus priėmime.

Sausio 15 d. Corcoran Meno Galerijos pirmininko ir Valdybos Direktorių kvietimu jie dalyvavo meno parodos atidaryme.

Sausio 14 d. Lietuvos Atstovas dalyvavo Bendrojo Kongreso abiejų Rūmų sesijoje, kurioje JAV prezidentas Kennedy pasakė State of the Union kalbą.

Apaštališko Delegato pavaduotojas Mgr. Gerolamo Priglone lankėsi pas P. P. Kajeckus prieš išvykdamas naujon paskyrimo vieton.

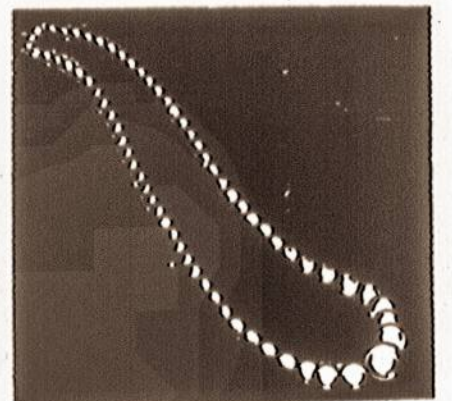
Advokatų Komiteto ir John Carrole Draugijos kvietimu, P. P. Kajeckai sausio 27 d. dalyvavo tradicinėse iškilnėse pamaldose, kurias laikys Washingtono Arkivyskupas O'Boyle šv. Mato Katedroje.

PADĖKA

Už mirusio Amerikoje mūsų dėdės Vinco Praninsko paliktas santaupas, persiųstas į Lietuvą velionio giminėms, nuoširdžiai dėkojame ponui Velžiui ir jo visai šeimai.

J. STAUGVILIENĖ
Boleslovas, Bronius ir Vaclovas Praninska.
Lietuva, Šeduvos rajonas

GINTARAS Lietuvos auksas

Kainos nuo \$25.00

Ivairiausios gintarinės dovanos vyrams ir moterims prieinamiausiomis kainomis

AMBER GUILD LTD.
80-19 31st Avenue
JACKSON HEIGHTS, N. Y.
Tel. HA 9-5855

Pasiekiami: auto iki 31 Ave. Northern Blvd. IND subway iki Roosevelt Ave. IRT iki 74 St. Port Bus iki 31 Avenue.

Stepui Kairiui 85 metų amžiaus

Artėjant Vasario 16 sukakties šventei, džiugu, kad dar gyvų tarpe yra to Akto signatarų, o Stp. Kairys — net sukaktuvininkas. Jam suėjo 85 metai amžiaus.

Inžinierius technologas, politikas, publicistas ir pirmasis VLIKo pirmininkas Steponas Kairys (Tumasonis) yra gimęs 1878 m. Užnevėžio k., Kurklių vls. Ukmergės apskr. Dar besimokydamas Šiaulių gimnazijoje, Stp. Kairys, kartu su kitais protestuodamas prieš tikybos dėstymą rusų kalba, išėjo iš klasės, buvo pašalintas iš gimnazijos.

1904–07 m. S. Kairys buvo įsitraukęs į Lietuvos socialdemokratų partijos revoliucinį darbą. Jis yra ir vienas iš tos partijos vadų, partijoje pradėjęs dirbti 1900 m. Vilniuje.

Baigęs Technologijos institutą Petrapilyje, Kairys statė tiltus Rusijoje, nuo 1911 m. pastoviai apsigyveno Vilniuje. 1912–1916 m. dirbęs Vilniaus savivaldybėje, Kairys pirmasis pradėjo kanalizacijos darbus Vilniuje. Nuo 1916 m. atsidėjo politiniam darbui, 1916 m. kartu su A. Smetona ir J. Šauliu dalyvavo Rusijos pavergtųjų tautų konferencijoje ir lietuvių veikėjų pasitarime Lozanoje, kur buvo nutarta siekti politinės nepriklausomybės Lietuvai.

1917 m. vokiečių okupacijos metu, Kairys buvo išrinktas į Lietuvos Tarybą. Vėliau dalyvavo konferencijoje Berne, o 1917 m. su vokiečių užs. reik. ministerija pasirašė protokolą apie Lietuvos nepriklausomybės atstatymo sąlygas. 1918 m. sukaktuvininkas buvo vienas iš pasirašusių Nepriklausomybės atstatymo Akta.

1918 m. pabaigoje pasitraukęs į Kauną, Kairys dirbė politinį darbą, buvo tiekimo ir maitinimo ministro IV ministrų kabinete, 1920 m. išrinktas į Steig. Seimą, vėliau ir į visustris seimus, kuriuose buvo soc. dem. frakcijos pirm.

Dalyvavo socialistų internacionalo kongresuose užsieny. 1923–38 m. būdamas Kauno m. savivaldybės kanalizacijos ir vandentiekio sk. vedėju, Kairys įvykdė reikšmingą darbą — vandentiekio ir kanalizacijos Kauno miestui įvedimą. Paruošė ir kt. miestų kanalizacijos, vandentiekio planus.

Nuo 1923 m. sukaktuvininkas dėstė Lietuvos Universiteto technikos fakultete, 1939 m. buvo pakeltas o

Stepas Kairys

prof., o 1940 m. už sanitarinių įrengimų statybą Lietuvoje jam suteiktas garbės daktaro laipsnis. 1941–43 m. universiteto technikos fak. dekanas.

1943 m. vokiečių okupacinės valdžios įsakymu Kairys, kartu su kitais Vytauto D. Univ. senato nariais buvo kalintas už pasipriešinimą imti studentus į "Darbotarnybą." Lietuvoje, pogrindyje, 1943 m. įsteigus Vyr. Lietuvos Išlaisvinimo Komitetą, Stp. Kairys buvo jo pirmininku. Vokiečiams Kairio nepavyko suimti. Jis žvejų laiveliu bandė pasprukti Švedijon. Tačiau vokiečių karo laivo buvo pastebėtas, suimtas (kita — Kaminsko pavarde) ir vėliau iš kalėjimo buvo paleistas. Nuo 1944 m. Kairys toliau dirbo V. Vokietijoje, atgaivinto VLIKo veik-

loje. Subūręs apie save specialistus, paruošė Lietuvos atstatymo projektus.

Sukaktuvininkas plačiai reiškėsi social. spaudoje. Raulo Kemelio slapyvardžiu 1920 ir 1927 m. parašė, išleido feljetonų rinkinius.

Atvykęs į JAV, sukaktuvininkas toliau dirbo laisvinimo veikloje. Dėl ligos yra netekęs vienos kojos, tačiau ir ligos, amžiaus slėgiamas, sukaktuvininkas nemetė plunksnos, aktyviai reiškiasi spaudoje. Amerikoje išėjo Kairio atsiminimų pirmasis tomas "Lietuva budo." Ruošiamas spaudai ir antrasis. Dar jis rašo istorinį veikalą apie bolševikmetį, su Lenino įvertinimu. (E)

IŠLIKIMUI IR LAISVEI

Tautos pasipriešinimas okupantui prieš dvasinį ir fizinį naikinimą tebesitiesia. Nepalaužiamų laisvės kovotojų eilėse stovi tauta savo žemėje ir lietuviai plačiai pasklidę Vakarų pasaulyje. Tautinės kovos iškelti uždaviniai išėvijai yra dideli ir teįmanomi išpildyti tik esant vieningiems ir gerai organizuotiems.

Mums tenkantiems uždaviniams įvykdyti burlamės organizuotoje Lietuvių Bendruomenėje, kad sutelktomis jėgomis dirbtume tautinės gyvybės išlaikymo ir Lietuvos laisvinimo darba.

Lietuvių Bendruomenės pastangomis surengtos dainų ir šokių šventės, dailės parodos, o taip pat suorganizuotas lituanistinio švietimo tinklas ir vadovėlių paruošimas tarnauja mūsų tautinei dvasiai kelti ir sudaro pagrindus lietuvių išlaikyti. Dalyvavimas tarptautinėse parodose, informacijos teikimas amerikiečių spaudai apie tautos kultūrą ir jos dabartinę padėtį liudija pasauliui apie mūsų tautos ryžtą gyventi ir kurti tik laisvėje. Lietuvių Bendruomenės apylinkių tinklas šiuos uždavinius jau atlieka.

Atėityje Lietuvių Bendruomenės institucijos teks įvykdyti daug svarbių ir sunkių uždavinių. Dar šiais metais užsismota paruošti tris lituanistinėms mokykloms vadovėlius, parūpinti jaunimui tinkamo turinio lietuviškų skaitinių.

Daugelis lituanistinių mokyklų reikalingos materialinės paramos ir jos laukia

iš Lietuvių Bendruomenės. JAV LB Centro Valdybos lėšomis išlaikomas Pasaulio Lietuvių Archyvas, LB Kultūros Fondas leidžia kapitalinį trijų tomu mokslinį prof. Vac. Biržiškos paruoštą veikalą "Aleksandryną," jau sukėlusį susidomėjimą mokslo pasaulyje ir, kuris yra atsakymas ir įrodymas okupantui, kad laisvėje esantieji lietuviai pajėgia išleisti tokius lituanistiniam mokslui reikšmingus veikalus, kokių negali išleisti okupuotame krašte. Toliau numatoma išleisti ir kiti moksliniai lituanistiniai veikalai. Lietuvių Bendruomenės paramos laukia ir mūsų kultūriniai vienetai bei kultūros kūrėjai. LB Centro Valdyba per savąsias institucijas stengsis sudaryti sąlygas mūsų kultūros ugdymui ir klestėjimui.

Lietuvos pavergimas ir rusiškasis kolonializmas pasaulyje vis dar menkai išamontas. JAV LB Centro Valdyba leidžia anglų kalba mokslinį veikalą, kuriame bus nušviečiama mūsų tautos tragiška padėtis ir siekimai. O taip pat ir toliau skleis ir platins Lietuvą liečiančius leidinius svetimomis kalbomis.

Dažnai pasitaiko progų dalyvauti įvairiuose tarptautiniuose sąskrydžiuose ar parodose, kur galima reprezentuoti Lietuvių tautą ir kelti Lietuvos vardą bei nušviesti dabartinę mūsų tautos būklę. JAV LB Centro Valdyba su apygardų ir apylinkių valdybų pagalba stengsis šias progas išnaudoti.

Čia paminėta tik dalis atliktų ir reikiamų atlikti uždavinių, kurie krinta JAV Lietuvių Bendruomenės centrinėms institucijoms. Šiems uždaviniams vykdyti neužtenka vien gerų norų ir pasišventimo, bet reikia ir finansinės paramos. Iš solidarumo įnašų gaunamos sumos nepakankamos. Todėl reikalingi kiti pajamų šaltiniai.

JAV Lietuvių Bendruomenės Centro Valdyba, apsvarsčiusi būtinų uždavinių įvykdymo svarbą, nutarė skelbti aukų vajų. 1963 m. sausio, vasario ir kovo mėnesiais.

Maloniai prašome kiekvieną lietuvių savo auka prisidėti prie Lietuvių Bendruomenės uždavinių įvykdymo.

VASARIO ŠEŠIOLIKTOJI

mūsų valstybės nepriklausomybės atgavimo paskelbimo diena. Dar ir šiais metais šį mūsų tautai brangi šventę bus minima liūdesio ir skausmo ženkle. Prisimindami žuvusius kovoje už Lietuvos laisvę, kenčiančią ir kovojančią savo tautą, prisidėkime prie tos kovos, būkime talkininkais ir skirkime aukas tautos išlaikymo ir vadavimo reikalams.

Visas aukas prašome siųsti JAV LBcentro valdybos išdėninkui: Lithuanian American Community of the USA, Inc., c/o Zigmantas Dailidka, 5921 So. Fairfield Ave., Chicago 29, Illinois.

Aukos, kurios bus atsiųstos centro valdybai, bet skirtos kuriam nors specialiam uždaviniui, ar kuriai kitai institucijai, bus perduotos ar panaudotos pagal aukotojo pageidavimą.

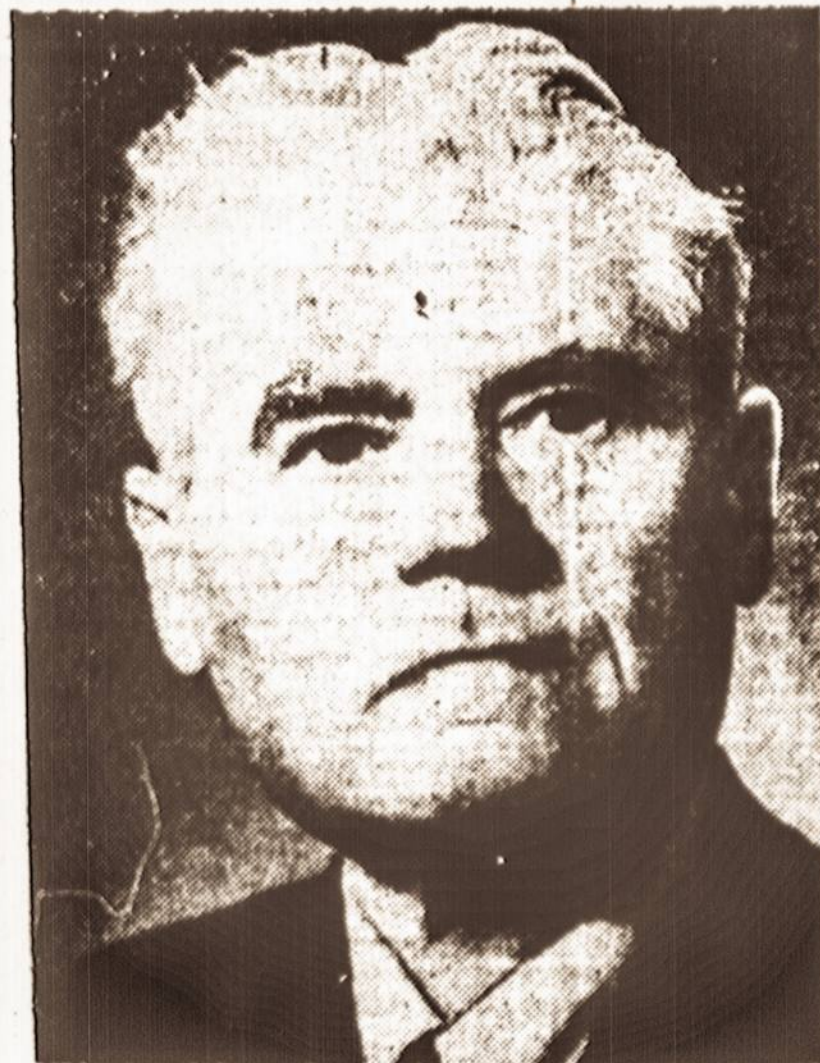
JAV Lietuvių Bendruomenės Centro Valdyba

JONO KRIŠČIŪNO SUKAKTIS

Pedagogui ir mokslininkui Jonui Kriščiūnui sausio 5 d. sukako 75 m. amžiaus. Jo veikla susijusi su Lietuvos žemės ūkiu, jo ugdymu ir vystymu. Jisai ypač yra daug nusipelnęs bitininkystės vystyme ir propagavime.

Dar nepriklausomos Lietuvos laikais jisai organizavo neakivaizdinius bitininkystės kursus, tam tikslui parašė ir bitininkystės vadovėlių. Pagal Lietuvos klimato sąlygas jisai pritaikė paujo tipo avilių.

Nuo 1918 metų dirbdamas pedagoginį, sukaktuvininkas parengęs daug žemės ūkio specialistų. Pokario metu visi agronomai, baigę aukštąjį mokslą Lietuvoje, yra jo mokiniai.

Jonas Kriščiūnas

Literatūrinį darbą jisai yra pradėjęs prieš 50 metų. Parašęs per 50 veikalų ir daug rašinių periodinėje spaudoje. Stambiausios jo knygos yra "Bitininkystė" (1933 m.) ir "Augalininkystė."

Sukaktuvininkas yra buvęs valstiečių liaudininku atstovu Steigiamajame Lietuvos seime. Taip pat yra buvęs Sovietų Sąjungos Aukščiausios Tarybos ir Lietuvos Aukščiausios Tarybos deputatu.

Šiuo metu jisai profesoriauja Žemės ūkio akademijoje ir yra Lietuvos Mokslo Akademijos tikrasis narys ir Bitininkystės sekcijos pirmininkas Visąsąjunginės Lenino vardo žemės ūkio mokslų akademijoje.

PADĖKA

Dr. V. Kanaukai už padarytą sėkmingą mano žmonai operaciją, tyrimus bei gydymą tariu širdingą padėką.

DR. A. GRIGAITIS

Su ofseto spaudos darbais

KREIPKITĖS!

VIENYBĖ

Moderniškiausiomis mašinomis spaudai paruošiamos:

* BPOŠIŪROS * BIULETENIAI * KATALOGAI * KNYGOS * ILIUSTRUOTOS PROGRAMOS IR KT.

Foto reprodukcijos

192 HIGHLAND BOULEVARD, BROOKLYN 7, N. Y.
Tel. AP 7-7257

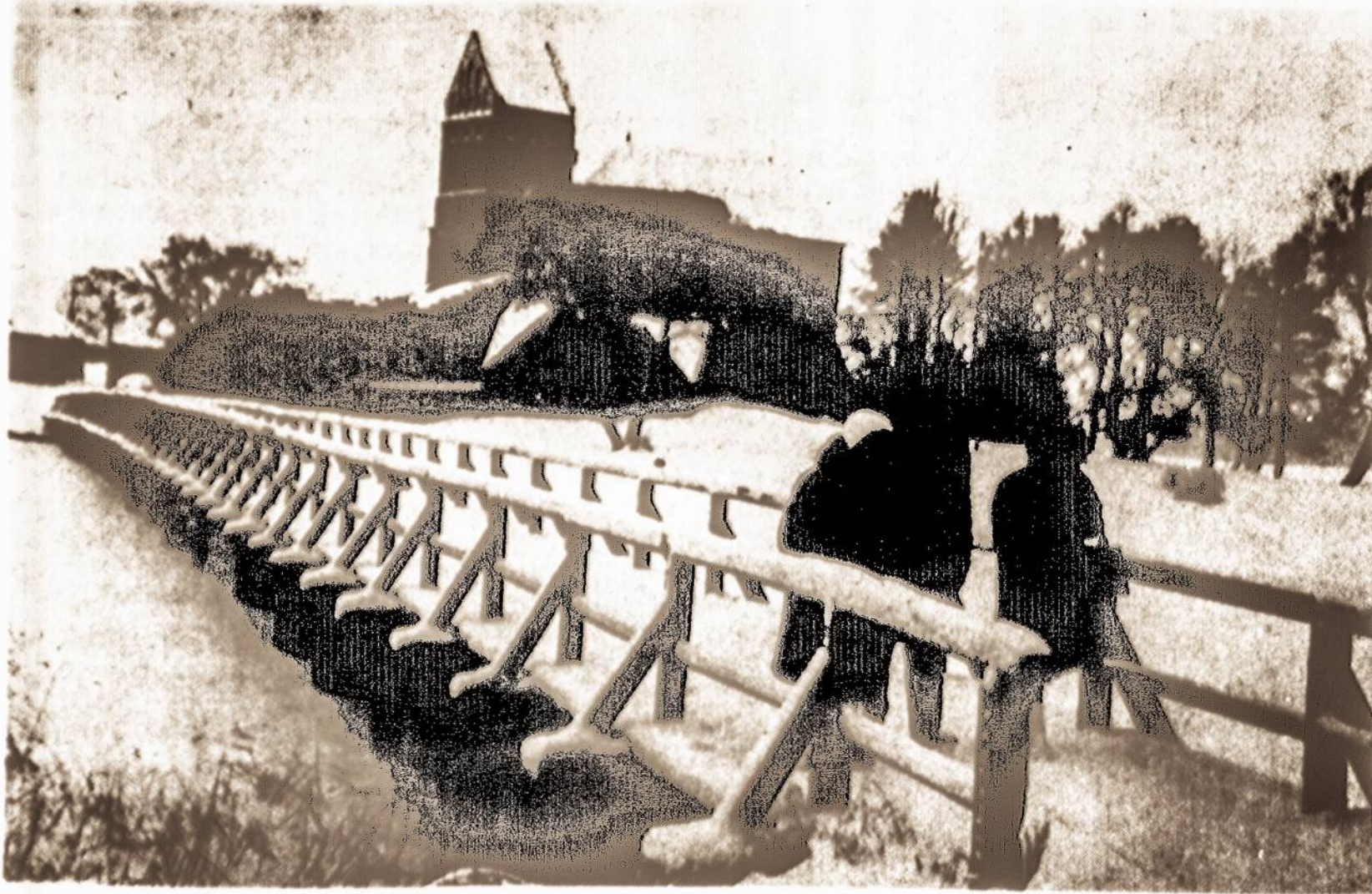
LIETUVIAI ADVOKATAI

S. Bredis, Jr.

37 Sheridan Avenue
BROOKLYN 8, N. Y.
Telefonas: APplegate 7-7083

C. A. Voket

(Vokieraitis)
41-40 74th Street
JACKSON HEIGHTS, N. Y.
Telefonas: NEWton 9-6620

Šį sekmadienį, vasario 3 d., 8 val. vak. Vienybės namuose (192 Highland Boulevard, Brooklyn) bus rodoma filma "Žiema Lietuvoje" iš V. Tysliavienės apsilankymo Vilniuje, Kaune, ir kt. Norintieji dalyvauti prašomi telefonuoti AP 7-7257. Nuotraukoje vaizdas iš Trakų. Per tiltelį eina (iš kairės) pilies prižiūrėtoja Ramanauskienė, fotografas Eugenijus Macius ir V. Tysliavienė.

Kovoti, ištvirti, laimėti

Iš praeities tavo sūnūs te stiprybė semia — tai įsidėmėtini mūsų Tautos Himno žodžiai. Gi šiais metais minint Lietuvos nepriklausomybės atstatymo sukaktį, jie įgauna dar ypatingos reikšmės. Lygtai prieš šimtą metų — 1863 metais — lietuvių tauta sukilo prieš rusų carų priešpauzą. Tai buvo jau kelintas iš eilės sukilimas, ir jis dar kartą parodė nemažą jėgą lietuvių tautos ryžtą iškovoti sau laisvę ir atstatyti savo nepriklausomą valstybę.

Iš tikrųjų, lietuvių tauta visais laikais didvyriškai priešinosi svetimųjų priešpaužai ir už savo teises bei laisvę kovojo net ir su daug už ją galingesniais priešais. Už savo teises ir laisvę ji tebeslaukoja ir šiandien, nors tiek 1863 m. sukilimas, tiek vėlesnės kovos iš jos pareikalavo ir tebereikalauja skaudžių aukų bei visko išsižadantių pasižventimo.

Lenkime galvas prieš tuos mūsų tautos didvyrius ir didžiujamės jų idealizmu bei ryžtu. Jų karžygiškas pasilaikymas neleidžia nė abejoti, jog tauta, sugėbėjusi savo praeitį praturtinti tokiais žyglais, anksčiau ar vėliau numes ir rusų komunistų jau užmestą jungą. Juo labiau, kad ir šiuo metu lietuvių tauta jungo neapkenčia ir visomis išgalėmis priešinosi sovietinoms užmačioms juos išnaudoti savo imperialistiniams tikslams.

Griežtai smerkiame sustiprintą krašto išnaudojimą bei rusinimą, prievarta primetant mūsų žmonėms rusų kalbą, spaudą ir pa-pročius. Pastaruoju metu rusinimas — toji tipinga Maskvos kolonializmo priemonė — yra spartinamas ir visuotinis.

Vertiname ir remiame mūsų brolių pasipriešinimą visam, kas svetimųjų jiems jėga primetama. Kartu tikimės, kad ju šis pasipriešinimas ir sava tautinė kūryba — kiek ji dabartinėse ju sąlygose yra imanoma — padės jiems išlikti sąmoningais, savo krašta, jo praeitį, kalba bei kultūra mylinčiais tautos nariais.

Smerkiame Sovietu veidmainingą politiką, kai jie dedasi kitų žemynų tautų išlaisvinimo rėmėjais, o tuo

pačiu metu stengiasi Lietuvą padaryti vis daugiau priklausantią nuo Maskvos. Šio sukto elgesio tikslų, nukreiptų prieš mūsų tautą, negali nuslėpti nė pagausėję Kremliaus tarnų spaudoje įrodinėjimai, kad lietuvių tauta galinti jaustis laisva tik sovietų globoje. Lietuvai jokios svetimos globos nereikia — Lietuvai reikia laisvės ir nepriklausomybės.

Reiškiame padėką visiems tiems laisvųjų karštų atstovams Jungtinėse Tautose, kurie atskleidė sovietų kolonializmą Lietuvoje ir jį pasmerkė.

Reikalauja, kad Vakarai stipriau spautų Kremlių gražinti Lietuvai ir kitoms jo pavergtoms tautoms laisvę ir nepriklausomybę. Sąlygos Vakarams veikti šiandien yra palankios.

Nepasitenkinimas komunistiniu valdymu pačioje Sovietų Sąjungoje bei jos pavergtuose kraštuose auga ir plečiasi. Sovietų santykių su komunistine Kinija yra pasiekę sprogimo įtampos. Tad jėgų persvara jau nebe Maskvos, bet Vakarų pusėje.

Kaip Kubos įvykiai parodė, sovietai jau turi trauktis, jei rimtai spaudžiami, Karibų įvykiai aiškiai tad kalba už reikalą išnaudoti raudonųjų imperijos didėjančius nesutarimus bei trūkumus laisvės riboms praplėsti. Jei vietoje ryžtingai veikę Vakarai tesidžiaugtų tik laikiniu šalčio karo atlydžiu, puoselėdami viltį, jog ilgai nei komunistas savaimė pranyks, padarytu klaida, už kurią ateityje turėtų skaudžiai užmokėti. Komunistų galutinai sunaikins tik ryžtinga Vakarų parama kovojantiems už savo laisvę Sovietu pavergtosioms tautoms.

Kol tai įvyks, pavergtiems mūsų broliams dar teks nemaža sunkumų pakelti. Tačiau išsilaisvinimo valanda neabejotinai artėja ir ateis. Todėl kviečiame juos net ir didžiausiose sunkumuose neprarasti vilties ir nenuleisti rankų, bet sukaupti jėgas ir ištvirti ligi mūsų garbinga kova už laisvę bus laimėta.

Laisvę gi besidžiaugiančius savo tautiečius kviečiame visomis išgalėmis darbu ir ištekliais remti

Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto ir jį palaikančių organizacijų pastangas iškovoti Lietuvai laisvę bei visais kitais įmanomais būdais jungtis į tą kovą.

Atsiriboję nuo krašto okupantų ir nuėjusių jiems tarnauti, bet suderinę savo žygius su pavergtųjų brolių atkaklia kova, vieningai veikdami, mes iškovosime Lietuvai laisvę.

Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas
1963 m. vasario mėn.

BOSTONO TMD KUOPŲ SUSIRINKIMAS

Tėvynės Mylėtojų Draugijos 81 kuopos So. Bostone Mass., narių susirinkimas įvyks Vasario 8 d. 7 v. v. Liet. Pil. klube So. Bostone. Bus renkama nauja valdyba ir aptarti svarbūs reikalai, jų tarpe naujos knygos leidimas.

Toji nauja knyga bus visiems įdomi, kaip ir buvo Lietuvos istorijos knyga, kuria jau mes turime, dr. V. Sruogienės parašyta, o T. M. D. ruošėliu ir narių parama išleista. Ši knyga — tai Lietuvos žemių aprašymas. Joje rasime ir matysime savo paliktos tėvynės Lietuvos laukus ir miškus, miestus ir miestelius.

Aldona ir Juozas Liūtai, gyvenantieji Stamford, Connecticut, vietoje kalėdinių sveikinimų, per 36 skyrių paaukojo BALFui \$10.

Dr. Juozas ir Stasė Urbaičiai, iš Toronto, Kanada, Kalėdų šventės praleido Los Angeles pas savo gimines Rudzevičius. Ta pačia proga gruodžio 30 d. šv. Kazimiero bažnyčioje kun. Ant. Valiuška pakrikštijo jų dukrą Marijos Ritos vardais. Krikšto tėvais buvo Algimantas ir Teresė Rudzevičiai, naujagimės pusbrolis ir pusseserė. Rudzevičių namuose krikštynų ir apsilankymo proga buvo jautios vaišės.

YRA IR TOKIŲ "SĄRAŠŲ"

Yra faktas, kad šiuo metu Amerikoje, ypač didmiesčiuose, didžiai pašoko vagysčių bei kitų panašių nusikaltimų skaičius.

Kas dėl to kaltas? Iš vienos pusės — ne tiek rūpestingas policijos pareigūnų atsidėjimas kovai prieš tokius nusikaltėlius. Amerikoje juk nepaslaptis, kad kai kuriose vietose patys policijos pareigūnai, yra buvę tu "blogų žmonių" talkininkai.

Taip pat iškeltina tai, kad teismai, kaip atrodo, nekarta per lengvai pažiūri į nusikaltėlių darbus. Už, palyginti, menką "belą" — užstatą nusikaltėliui vėl paleidžiami sau laisvai vaikščioti.

Todėl patiems gyventojams tenka būti budriems ir kaip galima saugotis nuo jų nelabųjų.

Palyginti, įdomus nuotykiškas neseniai buvo New Yorke, kai nusikaltimo vietoje buvo sučiuptas jaunas vagišius, kurio piniginėje rasti tokie nurodymai, žinoma, senų, patyrusių vagių padiktuoti, koku būdu "idealiau" vogti, plėšikauti.

Štai to "sąrašo" nuorašas:

1. Jei esi apartamente, visų pirma "iškraustyk" kišenių drabužį, padėtų spintose.

2. Išvalgyk čiužinius (mattresses). Ten mėgstama paslėpti likučius.

3. Būtinai patikrink virtuvės spintas. Išvartyk

kiekvieną puodą, ypač, jei tame bute gyvena vieniša moteris.

4. Išieškok bet kokią lentyną. Ypač po patiesalais.

5. Patikrink kiekvieną knygą ar plokštelių kolekciją.

6. Įsiveržiant į butą, stebėk, kuris buto langas lengviau atplėšti.

7. Patikrink ant grindų ištiestus kilimus.

8. Kartais veržkis pro duris. Mat, dažnai durų užraktai netvirti.

Savotiškai "gaila" to jauno vagišiaus, tačiau tie "patarimai" atrodo "praktiški," nes galima iš jų ir pasimokyti, kaip elgtis, kad vagis neturėtų progos įsiveržti į butą ir jame susirasti laimikį.

Šiuo metu Lietuvoje pradinės aštuonmetės mokyklos lanko 450,000 mokinių (mūsų lituanistinės mokyklos Amerikoje turi 3,500 mok.). Pastarais trejais metais Lietuvoje pastatyta 76 naujos mokyklos 50 tūkstančių mokinių.

Lietuvis Maryknoll misionierius kun. A. Karlovečius yra išbuvęs ištisus metus kinų komunistų vergijoje ir po to ištremtas į Hong Kongą. Dabar jis yra amatų mokyklos direktorius Kyoto mieste, Japonijoje. Sako, japonai nori prekybos santykių su kinais, bet labai žemai žiūri į rusus.

Catskill kalnuose

S. IR E. KRAUNAČIŲ VASARVIETĖ

Druskonie Hall

Washingtono Dienai ir prieš užgavėnes ilgam savaitgaliui, pasirošęs priimti svečius. Slidininkams, ypač pradedantiems, puikios sąlygos vietoje. Rašyti ar skambinti Andes, N. Y. Tel. 676-2781.

Winter Garden Tavern Inc.

Vyt. Beleckas, sav.

1883 Madison Street
Brooklyn 27, N. Y.

(Ridgewood)

Telefonas: EVergreen 2-6440

Salė vestuvėms ir kitokioms pramogoms. Geriausias lietuviškas maistas prieinamomis kainomis.

POLAIDOTUVINIAI PIETŪS

FESTIVAL RESTAURANT & BAR

Pietūs ir vakarienė

Jaukus baras

Salė susirinkimams

vestuvėms ir

pobūviams

Gali tilpti 200 žmonių

LIETUVIŠKIEMS

suejimams nemokamai

VACYS STEPONIS

Savininkas

40 East 26th St. New York City

MU 3-2928

RAY'S LIQUOR STORE

JUOZAS IR IZABELE MISUNAI

Įvairiausios rūšies amerikoniški ir importuoti gėrimai. Didžiausias degtinės ir vyno pasirinkimas.

103-55 LEFFERTS BLVD. RICHMOND HILL, N. Y.

Telefonas: Vltginea 3-3544

Sportinės nuotrupos

EDVARDAS ŠULAITIS

Chicagoje gyvenantiems sporto mėgėjams malonu girdėti apie New Yorko lietuvių futbolininkų laimėjimus. Kaip vienas sporto bičiulis iš New Yorko praneša, New Yorko lietuviai sausio 13 d. pelnė septintąją pergalę iš eilės, nugalėdami Bridgeport SC (pažymėtina, jog tokiu vardu Chicagoje vadinasi viena lietuvių futbolo komanda) net 5:2.

Tokiu būdu New Yorko futbolininkai vėl pradeda atgauti savo gerą vardą, kurį jie turėjo prieš 5 ir daugiau metų. Šiuo metu jie yra įsitvirtinę III-je vietoje pirmenybių lentelėje (nors ir ne stipriausiųjų grupėje) ir, galimas daktas, ateis laikas, kada jie prasimuš dar toliau į priekį. Atrodo, New Yorke auga nemažas lietuvių futbolininkų prieauglis (juo nė Chicago negali pasigirti) ir tas yra džiugus reiškinys.

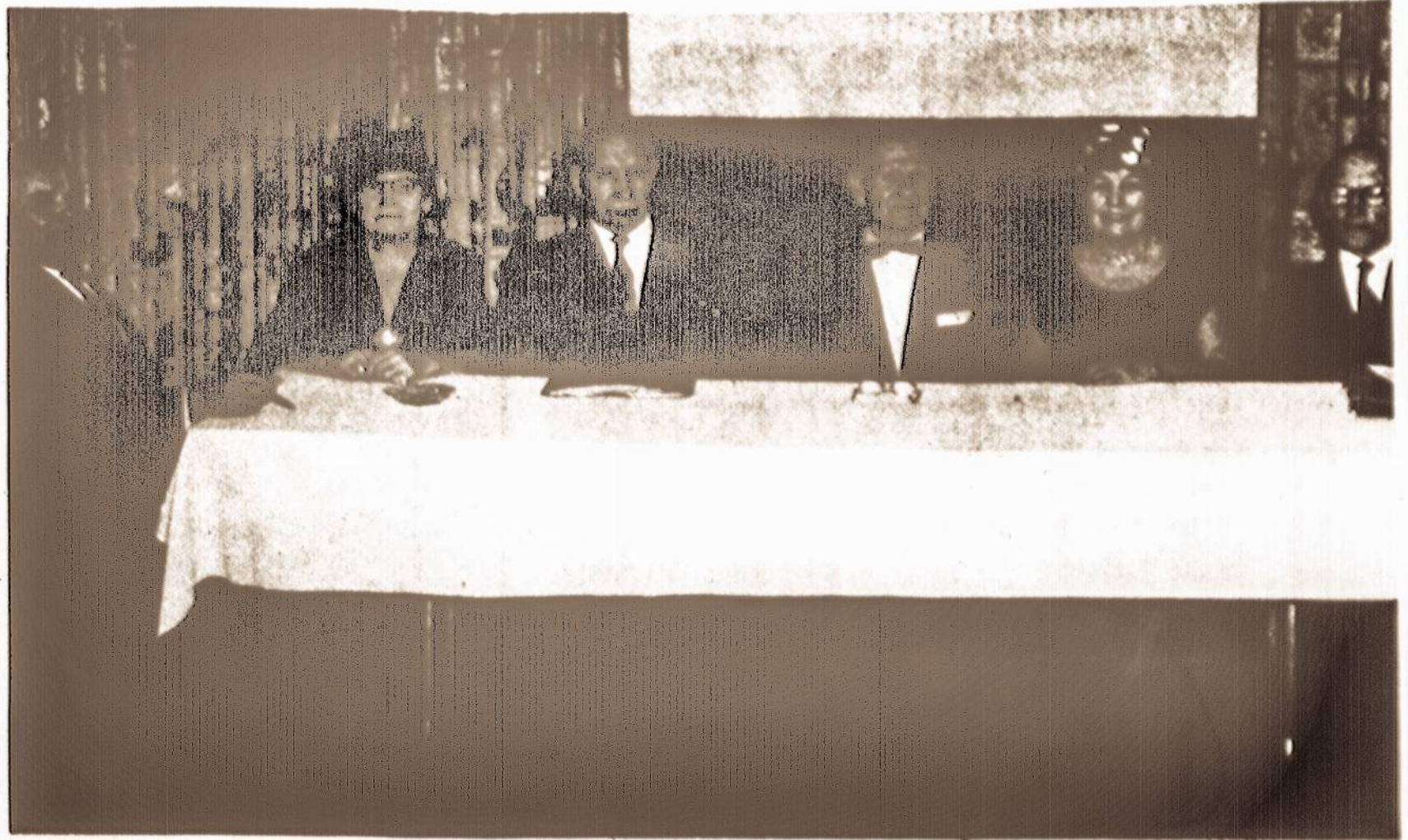
Chicago lietuviai futbolininkai irgi plačiai reiškiasi aikštėje, nors jų laimėjimai dabar nėra labai dažni. Kadangi žiemos metu čia nėra įmanoma pasirodyti lauke, lietuviai, kaip ir visi kiti, dabar dalyvauja futbolo pirmenybėse salėje. Čia jiems sekasi vos vidutiniškai: po pralaimėjimo prieš meksikiečių Nedaxą, sekė lygiosios su čekų

Sparta, o sausio mėn. 20 d. trečiame bandyme buvo išplėsti pirmieji pilni 2 taškai iš lenkų Hoosiers. Tais pačiais 3 rungtynių lietuviai turi 3 taškus, nors jų dabar bus dar sunkiau sugriebti, nes likusieji 4 varžovai yra kiek stipresni už buvusiuosius.

Šiuo metu Chicago lietuvų komanda (vadinasi Liths vardu) yra gerokai sumenkėjusi, nes joje retai pasirodo Illinois un-te Urbanoje studijuojantieji 4 futbolininkai, o vienas iš stipriausiųjų jos žaidėjų — H. Gavėnia jau dėvi vokiečių Rams klubo uniformą.

Sausio 20 d. vienkartinį pasirodymą salėje turėjo ir lietuvių berniukų futbolo komanda, kuri pralaimėjo Schwaben jaunuoliams 1:2. Atrodo, jog lietuvių tarpe yra neblogo žaliavos, bet, kaip iš jų nukalti gerus futbolininkus, yra \$64,000 vertės klausimas.

Šiais — 1963 metais yra numatyta visa eilė pasaulinio masto sporto varžybų. Stockholme (Švedijoje) įvyks pasaulio ledo ritulio pirmenybės (kovo 7 — 17 d. d.), Prahoje (Čekoslovakijoje) — stalo teniso (balandžio 5 — 14 d. d.), Brazilijoje bus vyrų krepšinio pirmenybės (gegužės 10 — 25), o Peru

Nauja New Jersey Liet. Tarybos valdyba, kuri rūpinasi Vasario 16 minėjimo surengimu Robert Treat Hotel, Newark, vasario 10 d. Iš kairės: J. Purnas, Ieva ir Albinas Trečiokai, J. Kralikauskas, Izabelė ir Vladas Dilai.

valstybėje moterų. Taip pat Brazilijoje bus pasaulio studentų pirmenybės (rugpjūčio 30 d. — rugsėjo 8 d.) ir Pan-American žaidynės.

Be to, šiomet yra numatyta ir nemaža kitų pasaulio pirmenybių, bet jas visas dėl vietos stokos čia nėra įmanoma sužymėti.

Iš nesenos viešnağės Jungt. Amerikos Valstybėse į Kauną sugrįžusi Sov. Sąjungos moterų krepšinio rinktinės žaidėja Jūratė Daktaraitė turėjo pasikalbėjimą su Kauno tiesos laikraščio atstovu, kuriame objektyviai apipasakojo viešėjimą šiame krašte.

Plačius įspūdžius iš kelionės Amerikoje davė Stepas Butautas (Sov. Sąjungos moterų krepšinio rinktinės vyr. treneris) Sporto laikraštyje ir Vilniaus Tiesoje.

MIRĖ JONAS STYRA

Sausio 25 d. mirė Jonas Styra, 79 m. amžiaus. Paliko nuliūdime žmoną Emiliją, sūnų Ecvardą, marčią Olgą, brolij P.tra.

Jonas Styra aukštaitis, kilęs iš Sekštinių kaimo, Biržų aps. Į Ameriką atvyko 1908 m. ir apsigyveno So. Boston, Mass., kur dirbo prie siuvėjų ir priklausė Amalgamated Clothing Workers Unijai. Į Brooklyną atsikėlė 1916 m. ir vedė Emilija Šiaučiūnaite, dabartinę Styrienę.

Kartu su žmona užaugino ir mokslus išleido savo sūnų Ecvardą, kuris dvejus metus yra studijavęs ir Kaune Vytauto Didžiojo universitete. Šiuo metu sūnus

dirba mokslinį darbą elektronikų srityje.

Prieš pakasynas, LDD 7 kuopos buvo surengtos atsišveikinimo išklmės, kurioms vadovavo Br. Spūdienė. Apie velionį ir veikia kalba pasakė Antoneta Buivydienė. Velionio šeimai buvo pareikšta gili užuojauta.

“Palangos” vietininkijos skautės Elizabeth, N. J. rengia dešimtmečio minėjimą, kuris įvyks sausio 26 d., šeštadienį, 5 val. p. p., Lietuvių Laisvės salėje, 269 Second St., Elizabeth, N. J. Programa pradėdama iškilminga sueiga, po to seks meninė dalis ir pasiūlysimas.

THREE JOES SERVICE STATION, Inc.

85-42 Woodhaven Boulevard Woodhaven, N. Y.

Telefonas: Virginia 6-9683

GERIAUSIĄS

INSURANCE ir REAL ESTATE

PATARNAVIMAS PAS

JOHN ORMAN AGENCY

110-04 Jamaica Ave.,

Richmond Hill, N. Y.

Telefonas: VIRGINIA 6-1800

Park Florist

Gėlės pristatomos į bet kurias pasaulio vietas.

MATTHEW MAZEIKA
Savininkas

80-15 JAMAICA AVE. WOODHAVEN 21, N. Y.
Telefonas: Virginia 9-3112

ROBERT F. NARK

Apraudos AUTO Specialistas
Any car - Any age driver
ALL FORMS OF INSURANCE

175 REMSEN ST. BROOKLYN 1, N. Y.
Tel. MAin 4-6400 UL 8-1061

DISCOUNTS TO QUALIFIED APPLICANTS
Mutual Insurance Insure your tomorrow today!

REPUBLIC LIQUOR STORE, Inc.

G. Jokubaitis, Manager

322 UNION AVENUE
BROOKLYN 11, N. Y.
Tel. EVergreen 7-2089

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

JUOZAS KAVALIAUSKAS

LICENSED PENNA AND NEW JERSEY
1601 S. SECOND STREET PHILADELPHIA, PA.
Telefonas: DEwey 4-5136

CHARLES J. ROMAN

(RAMANAUSKAS)
1113 MT. VERNON STREET PHILADELPHIA, PA.
Telefonas: POplar 5-4110

JUOZAS GARŠVA

231 BEDFORD AVENUE BROOKLYN 11, N. Y.
KOPLYČIA LAIDOTUVĖMS Tel. EVergreen 8-9770

STEPHEN AROMISKIS

(ARMAKAUSKAS)
423 METROPOLITAN AVENUE BROOKLYN 11, N. Y.
KOPLYČIA LAIDOTUVĖMS Tel. EVergreen 7-4335

M. P. BALLAS FUNERAL HOME

ALB. BALTRUNAS-BALTON
660 GRAND STREET BROOKLYN, N. Y.
NOTARY PUBLIC Tel. STagg 2-5043

VISI ŠIE LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI ĮSNUOMOJA
AUTOMOBILIUS (VAIRIEMS REIKALAMS)

VIENYBĖ

Praeitais savaitės Vienybė (sausio 25 d. laida), rinkimo mašinai sugedus, neišėjo dėl technišky klūčių.

Nowy Świat, lenkų dienraštis New Yorke, įdėjo savo bendradarbiu, Vienybės skaitytojo A. Brzenk žinią apie Vienybės metinį koncertą Brooklyn Academy of Music.

Jadvyga Kuprėnienė, 52 m. ančiaus, kaip rašė Washington Post, su amoniako bomba apsigynė nuo užpuoliko. Policijos pranešimu, ji trenkusi jam į galvą su bomba, kai tasai, ją užpuolęs, bandė ištraukti jai rankinuką. Toliau laikraštis nurodo, kad Kuprėnienė (rašo Jadvyga Kuprenas) esanti prieš 12 metų atvykusi iš Lietuvos, o šiuo metu dirba kaip tvarkytoja St. Matthews katedroje Washingtone.

Kotryna Grigaitytė-Graudienė už savo eilėraščių rinkinį "Rutens sapnai" laimėjo Draugo maironinių metų poezijos konkurso premiją. Premija paskirta juri komisijos, kurioje buvo A. Vaičiulaitis, J. Aistis, dr. J. Balys, L. Danbriūnas ir dr. Ant. Sužiedėlis. Premija jai bus įteikta Chicagoje kovo 21 d. literatūros vakare. Tai jau ketvirtas Grigaitytės poezijos rinkinys.

Dr. J. Girnius iš Bostono vadovaus diskusijoms, kurias tautinės vienybės tema vasario 9 d. Free Baltic House patalpose rengia Liet. Fronto Bičiuliai. Pradžiai 10 val. Diskusijoje dalyvaus literatas Alf. Nyka-Niliūnas, dr. K. Ostauskas ir prof. J. Puzinas. Įėjimas laisvas.

Alice Karvelienė savo draugų tarpe sausio 21 d. minėjo savo gimtadienį. Ta proga ją aplankė ir jos kaimynės Amelia Sinaušienė, V. Tysliavienė, S. Narkėliūnaitė ir kt.

Dr. Vaclovo Paprocko tėvas Stasys Paprockas, 92 metų ančiaus, sausio 16 d. pasimirė Zarusose. Be dr. Vaclovo, New Yorke dar gyvena velionio dukters Konstancija Šinaitienė ir A. Matekūnienė ir sūnus P. Paprockas.

Dr. K. Jurgėlos, Amerikos Pals'o liet. skyriaus vedėjo tėvas Petras Jurgėlevičius-Jurgėla, 83 m., pasimirė Elizabeth sausio 21 d. Velionio liūdi ir kiti du jo sūnūs: dr. Julius Jurgėla ir kap. Petras Jurgėla, Lietuvos skautų steigėjas.

Vasario 16 proga pasakyti kalbas yra pakviesti šie Lietuvos Laisvės Komiteto nariai: pirm. Vacl. Sidzikauskas - į Montreali, Kanadoje, J. Aulėnas į Clevelandą ir Vyt. Vaitiekūnas į Elizabethą.

Petras Katen, vienybielis iš Brooklyno, buv. ilgametis Sporto Klub'o pirm., pereitą sekmadienį išvyko į Miami, Fla., žiemos atostogų.

Pranas Narvydas, kuris neseniai buvo prislėgtas ligos, dabar sveikdamas rašo Vienybei "Trumpaičių kaimo" tęsinį.

Stasys Jakštas perrinktas SLA centrinės kuopos valdybos pirmininku.

M. Y. liet. gydytojų draugijos metinis visuotinis susirinkimas, dėl Klaipėdos sukakties nevykęs sausio 19 d., nukeltas į vasario 2 d.

New Yorko Lietuvių Taryba ruošia Vasario 16 minėjimą vasario 17 d. 4 val. p. p. Webster Hall. Pagrindinę kalbą pasakys St. Santvaras. Meninę programą atliks solistė Irena Stankūnaitė, Operetės choras, vadovaujamas M. Čibo ir New Yorko tautinių šokių grupė, vadovaujama J. Matulaitienės. Po programos šokiai - grojant Alg. Starolio orkestrui. Visi lietuviai kviečiami kuo skaitlingiausiai dalyvauti.

Su svečiais iš Europos - Ona Valaitienė, keletą mėnesių išbuvusi pas dukrą ir žentą Trečiokus Europoje, iš ten sugrįžo ne viena. Dabar pas ją Brooklyne vieši jos dukra Aldona su vaikučiais Rapolu-Jonu, Ieva, Aldona ir Ona. S. Narkėliūnaitės nuotrauka

Amerikos Balsas Klaipėdos minėjime New Yorke: Viršuje sukilimo dalyvis, AB direktorius dr. K. R. Jurgėla pas A. Kynastą užsirašo mažlietuvių laikraštį Lietuvos pajūris. Apačioje AB redaktorius Povilas Labanauskas, taipgi veikęs Klaipėdoje, į juostas išrašant Klaipėdos minėjimo kalbas. S. Narkėliūnaitės nuotraukos

O. Vinikienės padėka

Jau praėjo eilė savaitių, kai, palikusi New Yorką, kuriame man teko išgyventi daugiau kaip 40 metų, pradėdau apsiprasti Floridoje. Mane čia širdingai pasitiko mano vaikai, ir čia viskas taip gražu aplinkui. Puikiai vieta man pasilsėti. Bet, besidžiaugdama jaukia aplinka ir savo vaiku artuma, ir ilsėdamasi, aš dabar savo mintimis nuklystu ir į

New Yorką, pas Jus, mieli mano draugai ir bičiuliai, kurių tarpe aš savo gyvenime turėjau neužmirštamų valandų. Ir iš tolo aš dabar prisimenu Jus visu dėkingumu, kad man iš tikrųjų likimo buvo lemta Jūsų brangioje draugystėje būti ir tokius mielus prisiminimus turėti.

Ypač nepamiršiu savo pažinčių ir draugystės su SLA broliais ir seserimis, su kuriais tekdavo man susitikti tiek pačiame SLA darbe, tiek paskui SLA vasarvietėje Atlantic City.

Jausdama gilų dėkingumą SLA sekretorei p. Pivaronienei, taip pat esu dėkinga visam SLA centro personalui, Tėvynės redakcijai ir visiems mano bičiuliams už tai, kad man surengė ar norėjo surengti išleistuves, kad mane prisiminė.

Ypatingu dėkingumu prisimenu savo brangų globėją kun. Dagį, iš kurio savo gyvenime, o ypač pastaruoju metu netekusi savo brangaus vyro, esu patyrusi tiek daug nuoširdumo ir pagalbos, kad net negaliu apsaityti.

Prisimindama visus ir visas, dabar ilsėsiuos, o vėliau apsigyvensiu netoli savo sūnaus - Midville, Pa.

Tad, dar kartą visiems širdingai dėkinga -

Jūsų
CNA VINIKIENĖ
Miami, Fla.

KLAIPĖDOS SUKILIMO MINĖJIMAS

"Klaipėdos krašto sukilimo minėjime New Yorke sausio 19 d. Carnegie Endowment International Center patalpose, šalia pagrindinių kalbų, nušviečiančių sukilimą, kurias pasakė J. Budrys, to sukilimo vadas, ir diplomatas Vacl. Sidzikauskas, A. Mrozinsko vad. vyrų oktetas padainavo minėjimui pritaikytų dainų. Minėjimas pradėtas mažlietuvių himnu Lietuviais esame mes gimę. Minėjimui vadovavo Mažosios Lietuvos Rezistencijos Sąjūdžio pirm. M. Bračkas, kuris savo kalba minėjimą nutęsė iki vėlumos. Buvo girdėti pastabų, kad šitokios tvarkos reikėtų vengti ateityje bet kokiuose minėjimuose.

Prie prezidento stalo, šalia J. Budrio, buvopakviesti ir New Yorke gyvenę kiti to sukilimo dalyviai: R. Budrienė-Kašubaitė, A. Reventatas, P. Ulėnas, P. Vainauskas dr. K. R. Jurgėla ir J. Kupčiūnas.

Užbaigta vaišėmis, kurias parengė New Yorko moterų klubo moterys, vadovaujamos Marijės Bulvičienės, Darbavos V. Jonuškaitė, O. Aleknienė, A. Ošlapienė, B. Oniūnienė, E. Prekerienė ir G. Žilionienė.

UŽPRENUMERUOKITE VIENYBĖ

artimajam ar draugui